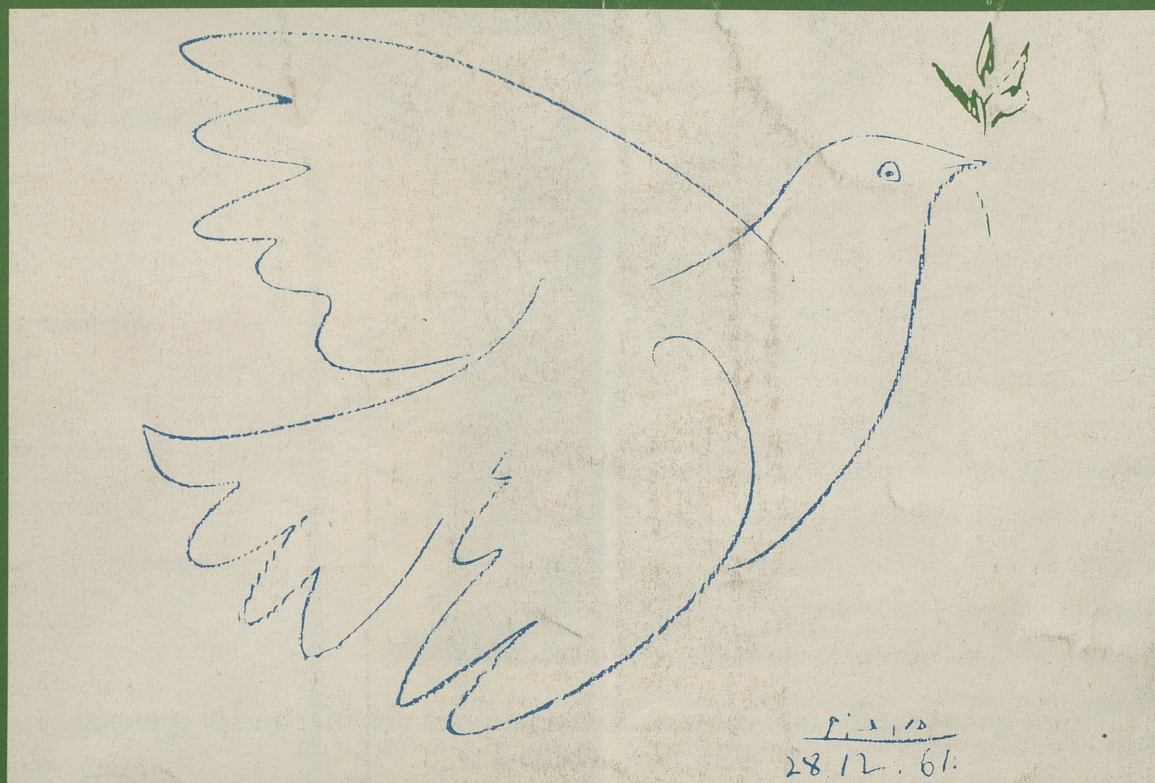

LLUC

novembre-desembre 81

n.º 700

100 pts.

L'AUTONOMIA, UN PROJECTE PER AL FUTUR

Alegres i oberts

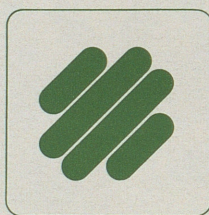

Fa un quant temps que els molins mallorquins ens oferiren el pressagi
d'un bon acolliment...

Però la realitat ha superat totes les nostres previsions.

L'esperit, els costums i el caràcter ens uneixen més enllà del treball.

A Mallorca, ens hi trobem com a casa...

BANCA CATALANA
BANC INDUSTRIAL
DE CATALUNYA

A les Balears: PALMA · INCA · MANACOR · SA POBLA
CAMPOS · MAÓ · CIUTADELLA · FERRERIES

LLUC

NOVEMBRE-DESEMBRE 81
N.º 700

LLUC

Revista bimestral
Any LXI

Direcció:

PP. Missioners dels Sagrats Cors
Monestir de la Real
Ciutat de Mallorca

Informació i correspondència:

Apartat de Correus n.º 619
Telèfon: 22 32 99
Palma

Director:

Bartomeu Suau Tugores

Conseller-Delegat:

Manuel Soler i Palà

Caps de Redacció:

Josep M. Llompart i
Pere Llabrés i Martorell

Subscripció: 480 ptes. anuals

Estranger: 525 ptes. anuals

Preu de l'exemplar: 100 ptes.

Els articles publicats en aquesta revista expressen únicament l'opinió dels seus autors.

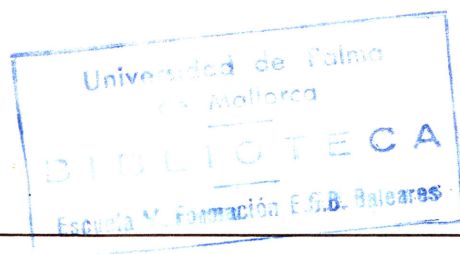
Imprimeix:

taller gràfic ramon

Balmes, 39 - Tel. 25 44 32

Palma

Dipòsit legal: P.M. 276-1958
I.S.S.N.: 0211-092X

sumari

Pàg.

El número darrer de **LLUC** en el 1981 és dedicat a prendre el pols a un moment ben actual del nostre esdevenir col·lectiu: l'Autonomia de les nostres Illes. Una mirada al nostre passat històric, el repàs al desenvolupament de la redacció del projecte d'Estatut, converses amb els protagonistes del nostre present polític, sobretot en referència al nostre futur autònom.

- 2 **EDITORIAL: Massa boires en el panorama de la nostra autonomia.**
- 3 També **LLUC** vol dedicar una recordança, en el centenari del seu naixement, a un gran pintor precisament per una figura seva que porta el nom de la nostra terra: **La «Mallorquina» de Picasso**, per Cesàreo Rodríguez Aguilera, profund coneixedor del pintor, crític d'art i president de l'Audiència territorial de Balears.
- 4 Un article històric de Joana M.ª Roque ençata el tema de l'autonomia: **El «Gran i General Consell», la nostra institució d'autogovern.**
- 6 També és de J. M. Roque: **El projecte d'Estatut de 1931, una esperança perduda.**
- 8 **Paritat o proporcionalitat, una batalla perduda**, per Sebastià Verd.
- 9 Una descripció de l'iter que ha seguit la redacció i aprovació del projecte de l'Estatut, a hores d'ara ja presentat a les Corts de l'Estat: **Tanmateix tendrem Estatut**, per Josep Rosselló.
- 12 **Jeroni Alberti: Un pacte social i econòmic per a després de l'Estatut**, una conversa amb el president de l'ens pre-autonòmic, per S. Verd.
- 14 **Conversa amb Gregori Mir, senador nacionalista del PSOE**, per Josep Rosselló.
- 18 Antoni Rosselló ha conversat amb Biel Oliver, del PSM: **«No» nacionalista a un Estatut de renúncies voluntàries.**
- 20 **Punt de vista de «Comissions Obreres»: Un Estatut insuficient i testimonial**, per A. R.
- 21 **«Difícilment podem pensar en un model diferent per a les Illes»**, és una frase de Miquel Alenyar, economista, amb qui ha parlat S. V.
- 23 **L'economia de les Illes es troba en un moment crític**, per Sebastià Verd.
- 25 **Llengua i autonomia**, dos conceptes inseparables que exposa amb arguments convinçents i amb prou coneixement de causa Aina Moll.
- 27 **Autonomia i cultura, o la ideologia de l'exili**, per Josep Rosselló.
- 29 **L'ensenyament: qüestió de voluntat política**, per Miquel Rayó i Ferrer.
- 30 Dia 27 del passat novembre, el bisbe de Mallorca restaurà la «Causa pia lul·liana», per tal de reiniciar el camí que porti el beat Ramon Llull al reconeixement universal de la seva santedat: **L'ESGLÉSIA NOSTRA i la santedat del seu fill major**, per Pere Llabrés.
- 32 L'Obra infantil de «La Caixa» presentà abans de Nadal i estrenà les obres que formen el programa de «La Caixa a les escoles» per al curs 1981-82: Festa i Cançons, «La princesa embruixada», «El metge per força».
- 34 **Homilia en el funeral de Llorenç Moyà**, per Pere Llabrés. Una evocació de la poesia cristiana del poeta, que ens deixà dia 31 d'octubre.
- 35 **Index de LLUC, 1981.**

INFORMACIÓ ALS LECTORS

D'acord amb l'article 24 de la Llei de Premsa i d'Impremta, feim constar que la revista **LLUC** és editada per la Congregació de Missioners dels Sagrats Cors, des del Monestir de la Real (Palma de Mallorca).

Durant l'exercici de 1981 la situació econòmica s'ha mantingut equilibrada, gràcies a l'ajuda rebuda d'Obra Cultural Balear.

UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS

5104064776

Massa boires en el panorama de la nostra autonomia

editorial

Finalment el projecte de l'Estatut d'Autonomia de les nostres Illes ha tingut entrada a les Corts de l'Estat.

En unes altres circumstàncies seria una data assenyalada i que justificaria totes les emocions i eufòries. Però en les circumstàncies actuals molts de motius enfosqueixen aquesta data i les perspectives immediates. El nostre futur Estatut ha estat batiat com «L'Estatut de La Puríssima» (fou signat el projecte dia 7 de desembre), denominació a la qual alguns hi han vist connotacions malèvoles. Tanmateix ha nascut amb un pecat original del qual és impossible entreveure una futura redempció.

Efectivament tot fa pensar que una subtil maniobra de gran abast es va desenvolupant des del poder per tal de reduir pràcticament a no res les tan famoses i promeses **autonomies**. Començat per la LLOHAPA fins a la tremenda amenaça que suposa la manipulació a què ha estat sotmès el projecte d'Estatut per al País Valencià (anomenat de Benicàssim) que ja va néixer esquistat. Una de les conseqüències més funestes d'aquesta maniobra pot ésser l'intent de fragmentació dialectal de la nostra llengua que l'esmentat projecte de l'Estatut valencià pretén de consagrar «legalment», perquè jamai ho podrà fer científicament.

Sembla que l'esquerra no està disposada a deixar passar aquest atemptat de la cultura. Però tampoc no ens hem de fer massa il·lusions sobre l'esperit combatiu d'una esquerra massa avesada al pacte i a la transigència i amb la por al cos. D'altra banda és d'esperar que, un cop enllestida la maniobra valenciana, ens tocarà a nosaltres. I que les famoses «modalidades» poden ésser ascendides de categoria.

¿Què podem fer davant tot això? Davant els poders fàctics que així es comporten i ens malmenen, ben poca cosa. A favor seu tanmateix juga la ignorància d'un poble a qui trepitjaren la identitat —no després de la batalla de Llucmajor al segle XIV sinó per la derrota en la guerra de successió i el Decret de «Nueva

Planta» (cal recordar-ho a un senyor que hauria de tenir més cultura, per raó del seu càrrec...)—, que han enfonsat «mañosamente» i a força de manipulacions i dictadures en la ignorància de la seva vertadera història, de la seva llengua, de la seva cultura.

És en aquest aspecte de l'ensenyament on hem de jugar la nostra batalla. Ens hem de fer forts cada vegada més en la unitat de la llengua que parlem i que compartim amb altres països, i de la cultura. Precisament la història ens demostra, i els fets recents també, que els atacs a la nostra identitat nacional s'han concentrat sempre damunt aquesta llengua i aquesta cultura.

D'aquest fet se n'han de responsabilitzar les institucions d'ensenyament, les que volen redreçar —finalment— la nostra cultura, i també els mitjans de comunicació social. És prou lamentable que, emparant-se en una malentesa llibertat d'expressió, cada dia es publiquin desbarats i errors històrics i lingüístics, per a confusió d'un poble que no ha tingut ni té eines de discerniment, quan —si més no per pròpia vergonya— aquests diaris no permetrien ni cartes ni articles amb un caramull tan gros d'extravagàncies sobre altres ciències, com podrien ser —posem per cas— la física, la biologia o l'astronomia. Però sembla que tothom tingui patent de corsari en la lingüística i la història.

Prou lamentable és també el fet que, quan els mitjans de comunicació estatals, cada dia ens aporten noves sobre la unitat de la cultura hispànica —enteneu «castellana»— amb premis literaris i incentius a la conservació d'una llengua i cultura, entre nosaltres es faci tot el possible per a la disgregació d'una cultura, d'una literatura, d'una llengua, que tanmateix científicament és una, i ho serà malgrat qualsevol caparrudesa ignorant i alienant, malgrat els esforços d'uns poders que tanmateix, tot i les seves prédiques «autonomistes», volen mantenir el nostre poble sota la ignorància de la pròpia personalitat, cultura i història.

La «Mallorquina» de Picasso

Podem avançar la conclusió que Picasso no estigué a Mallorca. Les anàlisis sobre Picasso i la seva obra són tan nombroses i, a voltes, tan detallades que fins i tot l'aspecte dels seus viatges ha estat recollit i analitzat fil per randa. Al museu Picasso de Barcelona hi ha —o hi havia— un plafó en què es relaten cronològicament els «llocs» de Picasso, on va residir o que varen ser visitats per ell. En la meua obra «Picasso 85» es recullen també, per tal de destacar el fet que Picasso viatjà poc.

Durant els viatges resultava difícil continuar treballant, i això era insuportable per a Picasso. L'abandó de l'«objecte estimat» —la creació artística— era inconcebible per a ell. Sols quan l'arrossegava una raó molt poderosa, era capaç de desferrar-se del seu estudi —Picasso és essencialment pintor d'estudi—. Si després de fixar la seva residència a París, torna a Barcelona (1919-1918), acompanyat d'Olga, aprofita les hores lliures i pinta la sèrie d'obres que constitueixen una de les seves donacions al Museu de Barcelona. Fora d'Espanya i França, solament visita Holanda (1905), Londres (1919-1950), Itàlia (1917-1949-1951) i Polònia (1948).

Entre els seus amics barcelonins, el mallorquí Sebastià Junyer-Vidal fou un dels més feels. En la seva residència de Vallcarca, Junyer-Vidal conservà fins als anys cinquanta, pocs anys abans de morir, una de les escassíssimes col·leccions espanyoles d'obres de Picasso. Acompanyat del pintor Zabaleta vaig poder admirar detingudament la col·lecció. Devora alguns olis de l'anomenada època atzur, altres més petits, d'èpoques posteriors, i una important i curiosíssima carpeta de dibuixos, molts d'ells amb escenes eròtiques i pornogràfiques. La col·lecció, quasi en la seva totalitat, sortí d'Espanya cap als Estats Units, malgrat que hi hagué una travelada amb la duana espanyola. Record que vaig fer, abans d'aquest èxode previsible, algunes gestions oficials per tal d'evitar-lo, que caigueren en la més absoluta indiferència.

Parlarem amb Junyer-Vidal extensament de Picasso; ens contà multitud d'anècdotes, però la veritat és que no sorgí el tema dels viatges de Picasso. Tampoc es féu referència al quadro de Picasso titulat «La mallorquina», en el naixement del qual Junyer-Vidal pogué haver influït de qualche manera. Per les dades de l'obra de Palau i Fabre («Picasso vivo»), el quadro apareix datat a París el 1905. Es tracta d'un «gouache» sobre cartró, de 67 x 51 cms., avui en el Museu Puschkin de Moscou. En el Zervos apareix com a «Mujer de la Isla de Mallorca», estudi per a «Los acróbatas ambulantes». Predomina el color atzur i el blanc en el rostre, deixant sense tractar bona part del cartró.

El quadro «Los acróbatas ambulantes», a què Zervos fa referència, és un oli sobre tela, de grans mesures (218,8 x 229,6 cms.), avui a Washington. En un camp desolat, construït amb sienes, amb un cel atzur i blanc al fons, destaca, en la família dels acròbates, la figura grossa del pare, vestit de vermell, i el jove amb vestit arlequinat. Una nina d'esquena, amb una cistella de flors, i dos nins que, amb el jove, contempen la figura de «la mallorquina», notablement modificada en relació a l'«estudi previ», i situada, en el quadro, a la part baixa, a la dreta de l'espectador.

A la figura hi ha canvis importants en relació a l'«estudi». El capell, ornat de flors, recorda els de palla dels camperols. El rostre, encara que tengui una precisió major i amb tons rosats, s'assembla al precedent. Les tres peces de la indumentària apareixen en tres tons distints: morat, blanc i rosa. Devora la figura, asseguda en terra, una gerra o àmfora de ceràmica. La semblança amb qualsevol indumentària folklòrica seria pura coincidència.

Com sorgí el tema de l'obra de Picasso? Palau i Fabre formula tres hipòtesis, en dues de les quals pogué intervenir Junyer-Vidal. És possible que aquest hagués convidat Picasso, qualche vegada, a visitar Mallorca. No cal oblidar que Mallorca era ja (George Sand) «Eldorado» de la pintura, i que l'obra de Picasso mantenia aleshores una actitud menys mental, més naturalista. També és possible que Picasso hagués pensat en el viatge i àdhuc que l'hagués promès. Potser també que l'hagués deixat perquè coincidís, o fos pròxim, amb el seu viatge a Holanda. I és probable que qualche postal, des de Mallorca, del pintor amic, li suggerís el tema, i la seva capacitat de transformació fes la resta.

En tot cas, hi ha una «mallorquina», o millor dit, dues «mallorquines» (endemés d'un apunt a tinta xinesa) a l'obra de Picasso. Podem pensar ara, en l'avinentesa del centenari del pintor, en l'oportunitat de difondre-les com a pòster turístic, que provoqui el desig de conèixer en profunditat el nostre difícil i incomparable pintor.

Del segle XIII fins al XVIII

El Gran i General Consell, la nostra institució d'autogovern

per Joana Maria Roque

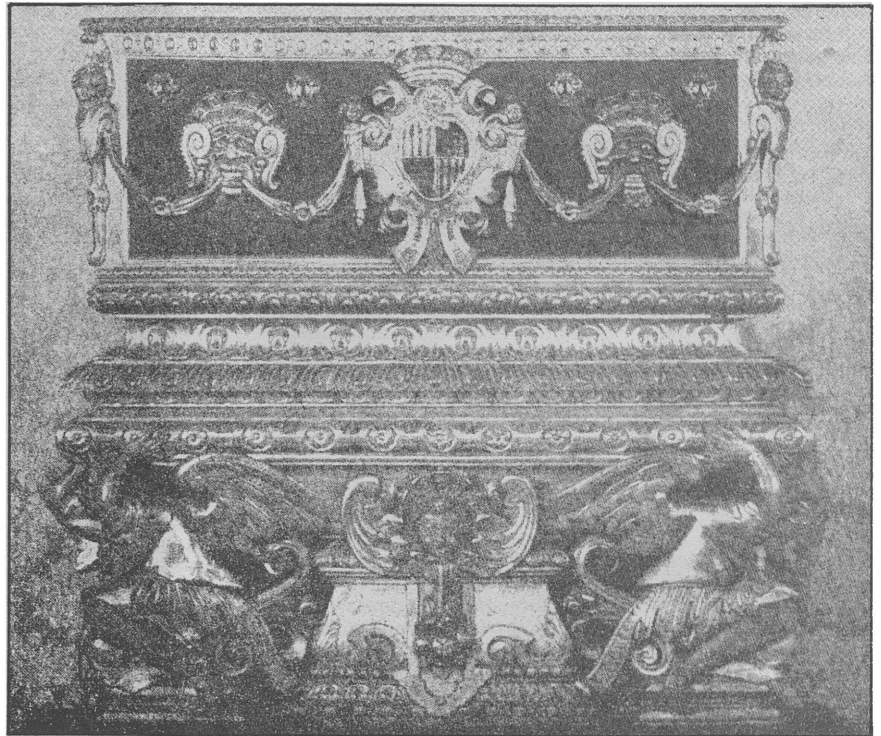
L'historiador Desclot deia que després de la conquesta catalana, Mallorca va gaudir de «les majors llibertats i franqueses que ciutat sia al món». I encara que aquestes paraules puguin parèixer una mica exagerades, és ben cert que fins al segle XVII a Mallorca no hi va haver cap tipus d'organització feudal. I al segle XVII, els intents de feudalitzar part de la societat van ser molt minoritaris i localitzats. Des de la colonització catalana —al segle XIII— fins als Decrets de Nova Planta —a principis del XVIII— totes i cada una de les illes varen tenir els seus propis consells com a organismes de govern. A una societat estamental, les Illes eren més lliures que altres terres, però el Gran i General Consell no es pot entendre més que en el context de l'època en la qual existia. No fou un organisme transplantable als nostres dies.

Això no vol dir que no s'hagi de prendre com a important punt de referència per a entendre la nostra història i, per tant, el nostre ésser col·lectiu. Tenim un passat d'autogovern, però fet —des del segle XIII fins al XVIII— segons els esquemes d'una societat estamental. El Decret de Nova Planta va impedir que s'evolucionàs a partir de la nostra pròpia personalitat. I aquesta fou la desgràcia.

EL NAIXEMENT DEL GRAN I GENERAL CONSELL

Quan el rei Jaume I va conquerir Mallorca, volia engrandir el seu regne i acabar amb el perill de les naus pirates dels musulmans mallorquins i també estructurar una societat al voltant de la monarquia. En certa manera, fer que la corona estàs clarament per damunt del poder dels nobles d'Aragó i Catalunya. Mallorca tenia una gran importància estratègica i comercial. I va néixer abans la ciutat de «les majors llibertats i franqueses», que la societat també agrícola de tota l'illa.

El «Consell de la Ciutat de Mallorca» es va crear poc després de la conquesta de l'illa. I a la «Carta de Franquícies» del rei Jaume I es reconeixien drets com la inviolabilitat del domicili o el de poder tenir un prohòm o defensor en els actes judicials.

Arca per a les eleccions pel sistema de sac i sort

El fill de Jaume I, Jaume II, va afavorir la repoblació de Mallorca, creant, entre altres, les viles d'Algaida, Lluçmajor, Porreres, Felanitx, Campos, Santanyi, Sineu, Sa Pobla, Manacor, Petra i Binissalem. En la «Carta Pobla» de Jaume II es concediren importants privilegis per als que volguessin venir a viure a Mallorca.

El tercer rei de Mallorca —En Saç— va acabar l'obra dels seus antecessors organitzant el «Gran i General Consell» com a organisme de poder i govern dels descendents dels repobladors que havien construït a Mallorca la seva casa. La institució es va constituir a 1315, donant-se, per primera vegada, una certa representació a la «part forana».

REPRESENTACIÓ ESTAMENTAL

En el Gran i General Consell es va donar cabuda a tots els estaments o grups

socials de l'illa: cavallers, menestrals, ciutadans i pagesos. Però la filosofia no era «un home un vot». Entre 1315 i la dissolució del Gran i General Consell a 1717, hi hagué moltes modificacions, inspirades o decidides pel pes social de cada col·lectiu.

Les sessions del Gran i General Consell eren presidides pels jurats i, segons la tesi doctoral de Romà Piña, entre les seves atribucions hi havia la defensa de l'ordre institucional del regne; l'organització de la Hisenda pública de la Universitat; els serveis públics; la promoció de l'economia; el proveïment, quan faltava, per exemple, blat; la proposta de lleis al rei, etcétera.

Existien, per altra banda, uns representants de la monarquia, com el «lloc-tinent» o el «veguer» amb funcions distintes de les de la institució de representació dels mallorquins.

Des de 1315 i fins al final del regne

privatiu de Mallorca —que va desaparèixer més que res per bregues entre parents— els jurats elegien els seus successors i aquets darrers, com a nous jurats, els seus consellers, que podien ser tots els que calguessin. En Pere «El Cerimoniós» va decidir que tots els estaments urbans tenguessin el mateix nombre de representants. Més endavant —a l'any 1373— el rei es va reservar la facultat d'elegir els consellers, que, després havien de triar els jurats. El Gran i General Consell va quedar compost per 139 consellers: 25 per cada un dels estaments urbans de cavallers, ciutadans, menestrals i mercaders i 39 per les viles o «part forana».

LA CIUTAT I LES VILES

La població de les viles era, en molt, superior a la representació que se li atorgava al Gran i General Consell. La part forana mai no va tenir una representació proporcional al seu nombre d'habitants. I això explica —encara que molt parcialment— l'assalt al call de 1391, la revolta de 1450 i les germanies de 1521.

Dic que l'explicació és molt parcial per mor que és evident que els pagesos no volien estar representats al Gran i General Consell tan sols per ésser-hi. Volien que acabàs la seva explotació econòmica. I el sistema de representació al Consell sols era una mostra de la situació real de la societat de l'Illa.

A 1398 —durant el regnat de Joan I— es va introduir un nou sistema d'organització, sense deixar de banda la divisió estamental o de categories socials. A les parròquies de Ciutat, corresponia periòdicament l'elecció de 9 cavallers, 18 ciutadans, 18 mercaders i 18 menestrals. Per a les viles es podien elegir en total 38 consellers.

SISTEMA DE SAC I SORT

A l'any 1447 es va introduir el sistema de «sac i sort» que va durar fins que es va dissoldre el Consell. Existia en certa manera una filosofia de pacte entre els regnes que formaven part d'una mateixa corona, però encara ningú no havia parlat de sufragi universal —idea que correspon a les teories contemporànies— i es deixava que la sort decidís quins havien de ser els representants de cada un dels grups socials, encara que també es fessin algunes trampes.

Els elegibles havien de ser homes, majors de 25 anys, sense càrrecs ni oficis reals, i sense deutes a la Hisenda Pública. Els noms, escrits a uns rodolins, s'aficaven a una bossa i un nin treia els que corresponien als que havien de ser consellers: 8 cavallers, 16 ciutadans, 16 mercaders, 16 menestrals i 28 pagesos. En total 84.

A 1614 va augmentar la representació proporcional dels cavallers i va disminuir la dels mercaders. La noblesa in-

tentava engrandir el seu poder social i això es va fer patent a la representació en el Gran i General Consell. El nombre de consellers va quedar en 72: 12 cavallers, 12 ciutadans, 8 mercaders, 12 menestrals, i 28 pagesos.

El segle XVII fou una època de predomini de l'aristocràcia i això es va notar a la representació a les institucions. Així mateix va continuar la desproporció entre el pes polític de la part forana i el nombre dels seus habitants.

Mai no va existir un Consell Interinsular. Des de la creació del Gran i General Consell i fins als Decrets de Nova Planta cada illa es va administrar per ella mateixa. No obstant això, les sentències dels governadors de Menorca i Eivissa eren apel·lables als representants del poder reial de Mallorca. També hi havia una organització coordinada per a les qüestions monetàries i de defensa.

Després de la guerra de Successió, el Gran i General Consell va desaparèixer. Una monarquia unitària i centralitzada va esguerrar la nostra història.

LA GUERRA DE SUCCESSION

A la guerra de Successió no es va lluitar tan sols pels drets successoris de Felip V o l'arxiduc Carles. Els regnes de la corona castellana que defensaven el primer, eren partidaris d'una major centralització política i administrativa, mentre que Catalunya i Aragó, al costat de Carles, volien mantenir l'esquema gairebé federatiu de la monarquia espanyola. I en el fons hi havia motivacions econòmiques. Castella, que havia monopolitzat la conquesta americana, pagava molts més impostos que els regnes de Catalunya, Aragó i Mallorca, els quals no havien pogut participar-hi. Per altra banda, Anglaterra, Àustria i Holanda defensaven els drets de l'arxiduc Carles perquè tenien por que l'aliança entre França i Espanya pogués tenir massa pes a l'equilibri europeu.

A 1700, Felip V va ser coronat. Poc després va esclatar la guerra de Successió i a 1706 els aliats —defensors de l'arxiduc— varen desembarcar a Mallorca, on aconseguiren el poder sense grans esforços.

Després de la firma de la pau d'Utrecht, a 1713, es va desfer l'aliança europea. L'arxiduc havia heretat l'imperi austriac i no convenia als aliats que ajuntàs molts de territoris sota una sola corona.

Però els regnes de l'antiga confederació catalano-aragonesa varen intentar mantenir la guerra malgrat la seva evident debilitat bèl·lica en comparació amb les tropes de Felip V. Catalunya es va haver de rendir l'onze de setembre de 1714 i fins al juny de 1715 Mallorca i Eivissa van ésser els últims territoris fidels a l'Arxiduc Carles, ja que, a la Pau d'Utrecht, Menorca havia passat a mans angleses. Felip V envià uns 27 vaixells, comandats pel «caballero d'Aspheld» i la resistència fou impossible.

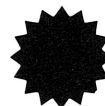
ELS DECRETS DE NOVA PLANTA

Acabada la guerra de Successió l'antic esquema administratiu i polític de la monarquia espanyola es va capgirar. Ja no es respectaren més les llibertats i privilegis de cada un dels regnes. Tots pasaren a formar part d'una sola organització unitària i centralitzadora.

A 1717 el Gran i General Consell va celebrar la darrera reunió. Per substituir-lo es va crear l'Audiència, presidida pel capità general que no era elegida pel poble ni tampoc mantenia la tradicional separació entre el poder civil i militar de Mallorca. Es formaren ajuntaments amb regidors anomenats directament pel rei o per l'Audiència. Tots els càrrecs tradicionals mallorquins com veguers, síndics o batles, poc a poc van ser abolits.

Començaren a arribar funcionaris forasters, es centralitzaren els impostos. Amb molta pedanteria es va ressuscitar l'antic nom romà de «Palma» i «mañosamente» es va intentar introduir la llengua castellana. Primer es va oficialitzar aquest idioma a l'Administració i després es va ordenar que s'hi predicàs a les esglésies.

El segle XVII, època de les barroques lluites entre Canamunts i Canavalls, havia fet veure que la societat mallorquina necessitava moltes reformes. Però cap com les promulgades en els Decrets de Nova Planta. Es podrien haver fet des de la mateixa illa. La capacitat dels pobles per a governar-se no correspon a cap antiga teoria. Segueix essent una idea jove i plena d'empemta cap al futur.

El projecte d'Estatut de 1931, una esperança perduda

Redactat en unes condicions molt diferents de les actuals

El 1981 es compleixen els cinquanta anys de la redacció de l'Estatut d'Autonomia de Mallorca i Eivissa. I no s'han celebrat commemoracions ni actes d'homenatge o record. El que és pot interpretar com un imperdonable oblit històric, per altra part, també pot ser una forma de demostrar que el present és molt diferent al temps de la redacció del projecte d'Estatut de 1931. Ha canviat la situació social i econòmica... l'autonomia, amb un Avantprojecte que ens pot agradar o no, ja no és una qüestió tans sols de cultura i econòmica... O p'entura ho és, si entenem per cultura i economia totes les formes d'expressió d'un poble.

L'estatut de 1931 va ser redactat per l'Associació per la Cultura de Mallorca, amb la col·laboració de les cambres de Comerç i Agrícola. Es va fer al marge dels partits polítics i això fou un gran error. L'Autonomia és una conseqüència de l'organització política dels pobles. I cap poble no es pot organitzar deixant de banda la seva herència històrica i la seva pròpia cultura... Com si ahir mateix les Illes s'haguessin separat de la Península per a formar unes unitats geogràfiques diferenciades.

REPRENDRE LA HISTÒRIA

A un altre apartat d'aquest mateix número de **Lluc** es repasa breument la història de les nostres institucions. Els Decrets de Nova Planta són el trist punt final d'un passat de cinc segles de propi govern. Convé ara reprendre el fil dels esdeveniments ja que, malgrat tot, els segles XVIII i XIX no foren una espècie de parèntesi fins arribar a l'Estatut de 1931.

Al segle XVIII, l'esperit pedant de la Il·lustració («todo para el pueblo, pero sin el pueblo») va fer que els intel·lectuals fossin notablement diglòssics, rebutjant l'ús de la nostra llengua per a les «qüestions» importants o de «Alta Cultura». Però el poble seguia parlant la seva llengua. I hi va haver una vertadera preocupació de la Societat Econòmica d'Amics del País —fundada a 1778— per a millorar les nostres estructures socials i econòmiques des de la mateixa illa. I això —encara que sigui insuficient— forma part del desig de un poble de regir-se per ell mateix.

A principis del segle XIX —entre 1801 i 1808— Jovellanos, empresonat al castell de Bellver, recomanava ja l'ensenyament de la nostra llengua a les escoles i reclamava «mayor atención de la que le hemos dado hasta aquí». Jovellanos fou un observador culte que no creia possible que tot es pogués decidir «sin el pueblo».

RENAIXENÇA

A 1812 es van crear les diputacions provincials que marcaven una divisió artificial de l'Estat espanyol, encara que per altra banda, fossin també organismes de poder local i descentralitzat. Així es va arribar a «La Renaixença», els començaments de la qual se solen situar en l'aparició de la revista «La Palma», a 1840, escrita tota en castellà, però preocupada per la nostra història i cultura. Entre els seus promotors hi havia l'historiador Josep Maria Quadrado, al qual encara devem les bases de la nostra història.

A partir de 1859 se celebraren els jocs florals de Barcelona, amb participació d'importants mestres mallorquins; l'esperit romàntic continuà amb altres escriptors de tendència costumista. I també a la segona meitat del segle XIX es publicaren revistes tan importants com «L'Ignorància» o «La Roqueta». La Renaixença —en conjunt un moviment de recuperació cultural i lingüística— no tengué un ample ressò popular, però fou important com a canvi d'actitud de les minories cultes o intel·lectuals.

EL SEGLE XX

A principis de segle es va viure el que s'ha denominat «època d'or de les lletres mallorquines» amb figures tan importants com Miquel Costa i Llobera, Joan Alcover o Miquel dels Sants Oliver. Als mateixos anys, Mossèn Antoni Maria Alcover va començar a recollir les «Rondaies Mallorquines» de les quals s'ha dit que bastarien per a justificar qualsevol literatura.

El segle XX —parlam ara dels primers vint anys— va començar amb un poble que majoritàriament emprava la nostra llengua; uns partits polítics que oferien alternatives socials i d'administració per la nostra societat; uns sectors econò-

mics que veien la importància de la industrialització; un moviment obrer que es començava a organitzar; unes estructures encara caciquils entorn de la figura d'Antoni Maura; unes altres també de poder econòmic, però de caire més liberal —burgès entorn a Joan March que va regalar la Casa del Poble als obrers per tenir-los contents; uns projectes culturals que anaven més enllà de la literatura, com el mateix Diccionari d'Antoni M.ª Alcover i, a partir dels anys 20 una «Escola Mallorquina» de poesia, amb més o menys valors literaris, però indubtablement influent en els ambients culturals.

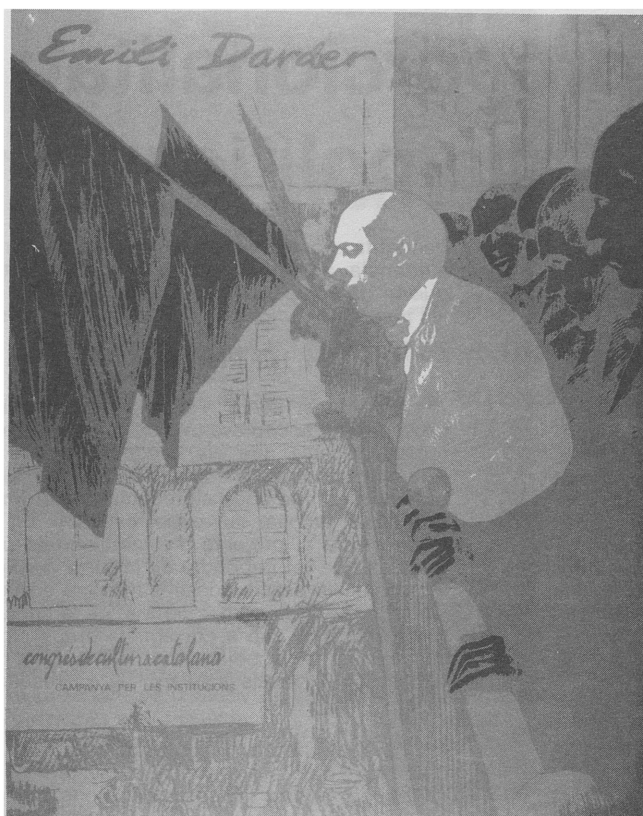
Com es canalitzaven els projectes o reivindicacions de caire autonomista?, és la pregunta que cal plantejar-se després d'aquesta breu ullada al panorama general. A 1917 es va fundar el Centre Regionalista de Mallorca, presidit per l'arquitecte i polític Guillem Forteza i quan els regionalistes es varen unir als liberals, va ser elegit batle de Ciutat.

A l'any 1923 es va constituir «L'Associació per la Cultura de Mallorca», hereva del Centre Regionalista, que des de 1928 va impulsar la publicació de «La Nostra Terra», important revista que va durar fins la guerra civil.

Acabada la dictadura de Primo de Rivera —a 1930— es varen fundar els centres autonomista, per una banda i regionalista per l'altra, ambdós de tendència dretana. Així mateix, els partits progressistes —i entre ells els republicans i socialistes— també es preocupaven per la recuperació de la nostra llengua i cultura, però en aquests aspectes tots semblaven anar una mica a remolc de «l'Associació per la Cultura de Mallorca».

L'ESTATUT DE 1931

La redacció de l'Estatut de 1931 es va deixar en mans de la dita associació. No fou un acord dels partits polítics, sinó una iniciativa de la «Associació per la Cultura de Mallorca» amb el suport de les cambres de Comerç i Agrícola que varen participar en la redacció. Es va discutir per una assemblea d'ajuntaments i entitats, celebrada al teatre Principal en el mes de juliol de 1931. Segons paraules de Josep Melià, en el text del projecte aprovat hi havia les

Emili Darder
que intervingué en la redacció
de l'Estatut del 31

competències de «la vida política i econòmica de la regió, les zones, els ports o les illes franques; l'aeroport, el cabotatge, les indústries de mar, l'estructuració agrícola i pecuària, la sanitat interior i la previsió, la beneficència, l'ensenyament, els arxius, les biblioteques, els museus, les obres públiques, les mines, les aigües, els salts d'aigua, els tramvies, els ports, les carreteres, el trànsit, el turisme, el tresor artístic, i el natural, la regulació bancària regional, etcètera. Així mateix es reconeixien altres prerrogatives com el dret de prestar el servei militar a les pròpies illes».

Es preveia formar tres institucions: consells municipals, diputacions insulars i un organisme interinsular, concedint la major part de les competències autonòmiques a les diputacions insulars, igualment representades en el Gran i General Consell. Segons el text aprovat i reformat a l'assemblea del Principal, l'elecció de les diputacions s'havia de fer escollint els municipis un terç i dos terços tots els electors de l'illa.

Menorca no va voler participar a l'assemblea del Principal per molts motius: temor a un excessiu centralisme de Mallorca i, a la vegada, de predomini del poder de Joan March; sentiment catalanòfil; per no haver-los convidat en el moment de la redacció... Posaren com a

motiu oficial que s'havia d'esperar a la promulgació de la Constitució de la República.

I va ser, precisament aquesta Constitució la que va impedir que el projecte es dugués endavant. Explica Bartomeu Colom al seu llibre sobre l'Estatut de 1931 que segons la Constitució «una província es pot convertir en regió, però no una part de província, per això el projecte d'Estatut de Mallorca i Eivissa quedà invalidat».

INICIATIVES POSTERIORES

Així i tot, no es perderen les esperances d'arribar a assolir la nostra identitat. Segons Anselm Lluïl (Gregori Mir) a finals de 1932 se celebrà al Palau de la Diputació l'Assemblea de municipis de la província, una reunió sobre l'autonomia administrativa. El representant de l'Ajuntament de Felanitx demanà que juntament amb l'administrativa, Mallorca havia d'exigir la política. En aquest sentit també parlà Emili Darder, el qual especificà que la llengua i la cultura són els elements bàsics i visibles. Es va prendre l'acord que cadascuna de les illes redactàs el seu propi estatut i que la Diputació els acollís en un sol (desembre)».

Però aquest segon projecte mai no va arribar a fruitar. A 1936, a la revista «La

Nostra Terra» es va publicar un editorial que, entre altres coses, deia, «així com a 1931 pensàvem que per a les nostres necessitats autonòmiques ens era suficient un estatut de caràcter exclusivament econòmic-administratiu, avui creim —contemplant el panorama nacional— que allò d'ahir ja no basta i que cal que el nostre Estatut sia també de caràcter eminentment polític».

Aquesta distinció entre un estatut econòmic-administratiu i un altre polític és difícil d'entendre als nostres dies. No hi pot haver autonomies al marge de la política a cap organització democràtica, i l'Estatut, com la Constitució, no pot canviar segons qui guanyi les eleccions. És la base per a la nostra convivència a l'Estat espanyol.

L'Estatut de 1931 —que pot semblar més o menys perfecte que l'Avantprojecte actual— va ser fruit d'una època amb unes tensions i organització social, diferents de les actuals. Des de la guerra civil i fins fa molt poc no hi ha hagut altres projectes factibles d'autonomia. Ara es pot tornar agafar el fil del futur, un fil que, malgrat tots els parèntesis i adversitats, els illencs mai no hem perdut.

Més enllà del nacionalisme

Paritat o proporcionalitat: una batalla política

PARITAT O PROPORCIONALITAT, UNA BATALLA POLÍTICA

Tota la fase intermèdia, la més llarga, del procés autonòmic de les Illes, s'ha vist plena de paraules màgiques que venien a simbolitzar les posicions enfrontades de les diverses forces polítiques. D'aquesta manera s'han viscut virulents enfrontaments verbals per la paritat, per la subsidiarietat, per la proporcionalitat i, fins i tot, el grup majoritari —UCD— arribà a inventar la «paritat proporcional», és a dir quelcom semblant a la quadratura del cercle. Hem vist com grups polítics marcadament nacionalistes es mostraven discrepant dels partits anomenats centralistes o, més ben definits, estatalistes, tot i que aquests solien presentar les seves propostes de la mà de les personalitats més autonomistes de les seves files. Per contra ens hem arribat a trobar com els PSM, partits nacionalistes per excel·lència, s'alineaven amb la paritat al costat de Coalició Democràtica amb gran satisfacció del senador eivissenc, Abel Matutes.

Tal contradicció entre partits ens indicà des d'un principi que la paritat funcionava com un terme en abstracte, més un símbol d'una reivindicació, que una necessitat vital per a les Illes menors i, fins i tot, per a la Part Forana. Els nacionalistes s'atrinxeraren darrera la paritat perquè era l'últim refugi davant la negociació d'un estatut que, al capdavall, no omple les aspiracions dels qui voldrien un Estat federal. La Constitució, però, no admet per ara la presència d'un Estat federal i dins l'Estat de les Autonomies semblava clar des d'un principi que només Catalunya i el País Basc podrien gaudir d'una autonomia més o manco plena, tal com finalment succeirà.

PARAULES I NÚMEROS MÀGICS

L'autonomia de les Illes, que seguirà el camí de l'article 143 (un altre número màgic, que des d'una òptica nacionalista era clarament inferior al 151) no serà encara l'autonomia que durà els distints pobles balears i pitiús a l'autogovern. Pot ser, però, una passa. Una passa en la qual la paritat o la proporcionalitat han dividit irregularment el mapa ideològic de les Illes. Per la dreta, UCD acabà acceptant la proporcionalitat, si bé corregida, mentre que CD demanava una paritat rigorosa que, és clar, pogués donar més força de la que realment té el senador d'AP, Abel Matutes. Per l'esquerra, els marginats del pacte harmonitzador (signat a nivell estatal) és a dir PSM —de Mallorca i de Menorca— i el PCIB defensaven la paritat, paritat entre els representants de les illes menors i Mallorca en el futur parlament i paritat, també, entra la Part Forana i la Ciutat de Mallorca; mentre que la força majoritària de l'esquerra, el PSOE, era indestructible defensora de la proporcionalitat, en defensa del dret democràtic de «un home, un vot».

Darrera la màgia de la paraula, això no obstant, s'hi amaga un conflicte de fons. L'enorme desproporció demogràfica entre Mallorca i les illes menors fa que aquestes no puguin tenir mai una majoria de representants i, en funció que calia témer que l'assemblea legislativa gaudís del màxim poder, fins i tot executiu, en l'autonomia que pertocava a les Illes, es tenia por que Mallorca imposés un centralisme discriminatori dels interessos de Menorca, Eivissa i Formentera. Per evitar aquest perill la paritat es presentava com l'únic remei, quan, de fet, alguns nacionalistes inde-

pendents —com d'altres polítics amb historial nacionalista i militància actual en partits d'àmbit estatal— consideren que hi ha solucions més satisfactòries per a donar remei a les justes reivindicacions de les Illes Menors.

EL DRET A LA PROTESTA

En aquest sentit, l'altra posició nacionalista enfront de la paritat, acceptava una representació proporcional corregida a canvi que els consells insulars i els municipis —també uns poders comarcals que, per cert, quedaren rebutjats tot d'una quan es redactà l'avantprojecte d'estatut— poguessin ampliar llur poder executiu. En aquest sentit és evident que el projecte d'estatut nedarà per aigües ambigües, ja que tot dependrà de la força política que sàpiguen imposar els propis consells insulars en la seva gestió davant el poder, diguem-li central, de la comunitat autònoma. Un darrer pas, cap a corregir la proporcionalitat, va ésser suprimir la tutela política que s'imposava per part del Parlament als consells insulars, però ¿resultava tot això suficient?

En definitiva, després del pacte UCD-PSOE, ja només quedava el dret a la protesta, atès que la força política d'ambdós partits era suficient, malgrat el maldecap eivissenc, per imposar les seves decisions. Però, en el fons ¿qui ha guanyat? ¿Han sortit derrotats els nacionalistes o qui ha perdut ha estat un bloc nacionalista format pels PSM? Els interrogants romandran oberts encara molt de temps i tot dependrà, quant a la resposta, en el desenvolupament polític que es doni a l'estatut, ja que pel nacionalisme en abstracte el que realment interessa es apropar el poder a l'home del carrer, als ciutadans. El caciquisme, el poder oligàrquic, és per definició el poder més centralista perquè menysprea la voluntat popular, mentre que el poder que més reflecteix les demandes de la població, és a dir, la voluntat de cada comunitat, per petita que sigui, és el que millor entén l'elevada dosi d'humanisme que hi ha dins cada programa autènticament nacionalista. Tal volta per això els partits nacionalistes, per exemple el PSM, tot i havent perdut la batalla de la paritat no renuncien a estar presents ni a l'Assemblea redactora de l'Estatut ni a qualsevol institució democràtica si la voluntat del poble és donar-li al manco un escó des d'on defensar la seva raó d'èsser.

PACTE D'UCD-PSOE SOBRE LA REPRESENTATIVITAT EN EL PARLAMENT DE LES ILLES

Disputats: 54

Disputats per Mallorca	30
Disputats per Menorca	12
Disputats per Eivissa	11
Disputats per Formentera	1

Nota: Cal considerar, a més, la clàusula de cautela, segons la qual per a la votació dels pressuposts anuals serà necessari que la majoria suficient s'assoleixi mitjançant un consens parlamentari que agrupi diputats de al manco dos districtes electorals.

Tanmateix tendrem Estatut

Capítol únic.
On es conta, poc més o manco, com s'ho han fet
per arribar a aquesta autonomia.

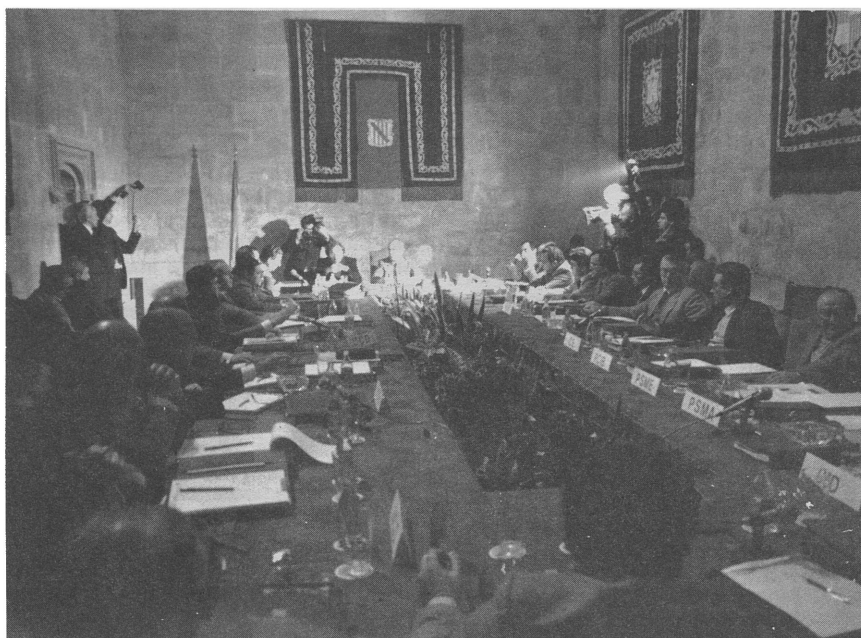
Per Josep Rosselló

Eren pocs minuts després de les sis del capvespre. Francesc Tutzó, home d'UCD, president del Consell de Menorca i vicepresident del Consell General, actuant com a president de la Mesa de l'assemblea redactora del projecte d'Estatut d'Autonomia, aixecà la sessió, entre els aplaudiments dels parlamentaris i consellers assistents, vint-i-sis en total. Els pobles de Mallorca, Menorca i Eivissa-Formentera tenien ja un projecte definitiu d'Estatut per presentar al Parlament espanyol.

El dia 7 de desembre de 1981 passava, doncs, a la història, malgrat que soni a tòpic. Vint-i-sis homes estamparen la seva signatura al peu del document, de l'acte d'aprovació de l'Estatut d'Autonomia. Un document que ha tancat un llarg procés, no ja de mesos, sinó d'anys.

Hom podria assenyalar diferents dates per a determinar l'inici del procés autònom de les Illes Balears: el 3 de juliol de 1980, dia de la primera reunió de l'anomenada **Comissió dels Onze**, o el 13 de març de 1977, data de la trobada a Cura per a presentar l'avantprojecte de l'Assemblea Popular de Mallorca, o el 4 de juny de 1977, quan es va firmar aquell mai no respectat Pacte Autònom, o el 29 d'octubre de 1977, dia de la Diada, o el 15-J que va veure les primeres eleccions democràtiques, o el mateix 20 de novembre de 1975, quan la mort del Dictador obria les portes a les reivindicacions democràtiques i, juntament, a les dels diferents pobles de l'Estat espanyol.

En març de 1972 es constituïa a Mallorca la **Taula Democràtica**, i ja, com a tasca immediata, es plantejava l'elaboració d'un Estatut d'Autonomia per a les Illes. Posteriorment, també el grup **Tramuntana** va néixer sota una perspectiva nacional d'Illes. En 1976, ja en plena transició, l'**Assemblea Democràtica de**

Mallorca, organisme corresponent a la **Coordinació Democràtica** de l'Estat espanyol, va incloure en el seu programa el «*reconeixement del dret del poble de les Illes a elaborar i aprovar democràticament un Estatut d'Autonomia*», al temps que es comprometia «*a elaborar i discutir i divulgar aquest Estatut*».

No es poden oblidar, emperò, altres dates, ben anteriors. És el cas de l'agost de 1968 i el famós **contuberni** de S'Arzacó, on foren presents persones de tots els Països Catalans, entre les que figuraren Joan Fuster i Coll i Alentorn. O la trobada de Cura de 1976, també amb la presència dels partits de Catalu-

nya, del País Valencià i, òbviament, de les Illes.

Tanmateix, si no ens volem perdre per les branques de la història més recent, ens haurem de situar a l'any 1977, el de les eleccions del 15-J, per trobar el començament del procés que ara està a punt de concloure.

El primer dia del mes de juny de 1977, quinze abans de les primeres eleccions democràtiques convocades pel Govern Suárez, les forces polítiques de les Illes —fora d'**Alianza Popular** i l'ultradreta— arribaven a l'acord de signar un Pacte Autònom. Pacte que deia, entre d'altres coses, que els partits assumien el *compromís públic que els representants*

sorgits de les pròximes eleccions —tant en el Congrés com en el Senat— exigiran i defensaran el dret dels pobles de les Illes a la seva autonomia política. El pacte seria signat, a la fi, el dia quatre del mateix mes, en els locals de la **Fundación Dragan**.

Poc temps abans, el 13 de març, l'anomenada **Assemblea Popular de Mallorca** havia presentat, a Cura, davant uns centenars de persones, el seu **Avantprojecte d'Estatut d'Autonomia de Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera**. El professor Gabriel Bibiloni diria, aleshores, que *iniciam una lluita que ha d'acabar en l'Estatut*.

El 15 de juny se celebraren les primeres eleccions legislatives, de 1936 ençà. Cal dir que tots els partits que s'hi presentaren —llevats els de sempre—, d'una forma o d'altra, recollien en els seus programes les aspiracions d'autogovern de les Illes. I tots havien signat el Pacte Autonomí.

Els resultats foren els ja coneguts. La dreta que en deien aleshores **civilitzada**, representada pel **Centro Democrático** —ara UCD—, les va guanyar, seguida pel **Partido Socialista Obrero Español**. Tanmateix, i malgrat el seu caràcter de partits estatals, haurien de jugar la carta autonomista, el reflex més evident de la qual seria la Diada per a l'Autonomia.

La Diada fou una creació del **Congrés de Cultura Catalana**, que coordinava Antoni Serra, i no pas dels partits. La seva història, la història de com es va gestar, de com s'intentà col·lapsar i de com, finalment, va tenir lloc, està per aclarir. El mateix Antoni Serra, a les seves cròniques de la clandestinitat, en dona la seva versió, tan respectable com qualsevol altra.

El que sí és cert és que el 29 d'octubre de 1977, a Ciutat, s'arreglaren unes trenta-cinc mil persones. Va esser una concentració mai no vista fins aleshores, ni tampoc des d'aleshores. *Ni el franquisme —diu Serra— amb els trenta duros i l'entrepà no havia aconseguit una cosa semblant.*

El dia 13 de març de l'any següent, 1978, l'assemblea que reunia els parlamentaris balears aprobava, a Eivissa, el text del que havia d'esser decret instaurador de la preautonomia que, després d'algunes modificacions, seria acceptat en abril pel qual aleshores era ministre **de las Regiones**, el després dissident Clavero Arevalo.

Mentrestant, els grups majoritaris, tant UCD com PSOE, ja havien començat una dinàmica de marginació dels anomenats grups minoritaris —que després han resultat no esser-ho tant— i hi havia baralles per aconseguir que fos convocat el Pacte Autonomí, el vell pacte d'uns anys abans.

El Consell de Ministres, reunint el dia 2 de juny de 1978, aprobava, a la fi, el reial decret de regulació del règim preautonomí, que instituïa el Consell General Interinsular i els consells insulars. El reial-decret es va publicar en el **Boletín Oficial del Estado** del dia 27 del mateix mes.

Trenta dies després, el dia 28 de juliol de 1978, acabades les darreres negociacions entre els partits majoritaris, tenia lloc la creació formal del Consell General Interinsular, en un acte solemne celebrat al Castell de Bellver. Jeroni Albertí, el senador centrista que passava a ser el president de l'ens preautonomí, pronuncià un discurs que va obrir les esperances de moltes persones, fins i tot les més crítiques cap al règim preautonomí i, per suposat, cap a la mateixa UCD.

Tal vegada perquè estava escrit pel socialista Fèlix Pons —aleshores això no se sabia—, el discurs del President Albertí fou ponderat i venia a satisfer, en teoria, les possibles aspiracions de tothom, a nivell de declaració de principis. En uns termes molt més clars i valents que no pas els que empra avui en dia, Albertí va parlar de *retrobar una història d'institucions pròpies*, així com d'una *tradicció que mai no s'havia d'haver interromput* i manifestava la seva decidida voluntat de *rompre amb l'existència provinciana, de superar la quadricula centralista*.

El temps s'ha encarregat, tanmateix, de demostrar que és ben cert allò de que les paraules se les enduu el vent. Ara, ni n'Albertí ni tampoc els socialistes del PSOE volen sentir parlar de recobriment, ni d'identitat nacional i, fins i tot, s'atreveixen a negar l'existència de drets històrics.

El CGI prvisional va anar fent la seva tasca, gairebé simbòlica, ja que estava mancat de tot tipus de competències. La seva vida s'allargaria fins a les eleccions locals de 1979, de les quals va sorgir el primer Consell elegit pels pobles de Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera. I n'Albertí n'era, altre cop, el president amb una majoria de consellers centristes. Tanmateix, el CGI va tenir ja representació dels socialistes, comunistes i nacionalistes encara que també dels sectors més dretans, com **Coalicó Democrática** i els Independents d'Eivissa.

La tasca empresa des d'aquell moment fou múltiple: d'una banda, seguir administrant els recursos heretats de la **Diputació Provincial**, desapareguda amb el decret de preautonomia, en segon lloc, anar assumint les noves competències que les negociacions amb l'Estat donaven a la comunitat, i, aixímateix, anar preparant el camí per arribar a l'Estatut d'Autonomia.

Després de l'aprovació de la Constitució espanyola, havia quedat més o manco establert el marc on es podien moure els projectes autonòmics. De tot d'una, tots els partits illencs —llevat dels de sempre— es manifestaren partidaris d'anar per la via de l'article 151, que es considerava més ràpida, més completa... Però, al cap i a la fi, tornaria esser a Madrid on dirien la darrera paraula.

En contra de la seva organització a Balears —i cal suposar que a altres comunitats—, la UCD va decidir a nivell

d'Estat reconduir els processos autonòmics tots per la via del 143. La decisió, adoptada per l'executiva nacional en gener de 1980, va esser una poalada d'aigua freda pels polítics illencs, centristes inclosos.

La UCD balear, emperò, va haver d'acceptar la decisió de Madrid i, el dia 3 de febrer, dintre de l'assemblea regional, s'acordava *proponer la utilització de la via, del artículo 143 de la Constitución para conseguir una autonomía plena y eficaz con un positivo desarrollo de las instituciones de autogobierno*.

I va esclatar la guerra. Els partits de l'oposició feren inicialment qüestió de gabinet de l'elecció de la via. Van començar les polèmiques entorn de si eren igual o diferents, es van treure textos constitucionals, interpretacions jurídiques, amenaces polítiques de bloqueig, etc... I així les coses, els partits van començar a reunir-se, per tal d'intentar un acord. Durant tota la primavera del 80 es perllongaren els contactes que, a la fi, van fer possible una primera reunió formal dels partits amb presència dintre de les institucions.

A les onze del mati del dia 2 de juny de 1980, al Palau del Consell, es reunien representants d'UCD, PSOE, PSMA i PSMe, Partit Comunista, **Alianza Popular**, i els independents d'Eivissa-Formentera. El partit del Govern va representar la seva proposta del 143, juntament amb un calendari que aleshores situava la culminació del procés en els començaments de 1981.

A la segona reunió, celebrada el dia 16 de juny, i després de discutir durant tres hores, tampoc no hi va haver acord, perquè l'esquerra es negava a acceptar el programa d'UCD. Al mateix temps, començaren les disputes entre el PSOE i el Partit Socialista de Mallorca, amb mútues acusacions d'irresponsabilitat, de radicalisme o excessiu pragmatisme, segons el cas.

Entre les dues reunions, hi havia hagut intents d'unificar les postures de l'esquerra. El PSM intentà un acord amb el PSOE i el PCIB, per tal de forçar l'inici del procés per la via del 151, aprofitant la seva presència a alguns ajuntaments, especialment el de Ciutat. També, el dia 6 es van reunir les forces d'esquerra de les tres illes, convocades pel senador menorquí Tirs Pons. A la reunió d'Es Castell hi va haver ratificació de la via del 151, però no res més. L'acord, altre cop, no fou possible.

El 23 de juny, en una tercera reunió, i en presència dels mitjans de comunicació —que fins aleshores havien estat vetats d'assistir-hi—, es va arribar a un acord entre els partits. Deixant de banda, momentàniament, la qüestió de la via, es va crear una comissió que redactàs les bases del futur projecte d'Estatut. Era la que seria batida, per la premsa, tot s'ha de dir, com a **Comissió dels Onze**.

La **Comissió dels Onze** es va anar reunint gairebé setmanalment durant els mesos de juliol i agost. Les sessions foren a porta tancada i, tanmateix, es va

Què resta de l'eufòria per l'«Estatut de Cura»?

anar sabent com anava. En molts aspectes es va arribar a un acord; però alguns en quedaren, de penjats. Un, sobretot, organitzà molt rebombori: la composició del futur Parlament, amb la disjuntiva paritat-proporcionalitat.

Amb aquestes qüestions sense decidir, el 22 d'agost la comissió donava per acabada la seva feina. Serien a partir d'aleshores dos únics ponents, Gregori Mir i Rafel Gil-Mendoza, les qui acabarien d'embastar aquelles bases i els donarien forma articulada.

Va ésser ja el darrer dia d'abril de 1981 quan els dos ponents entregaren a Jeroni Albertí l'avantprojecte de la **Comissió dels Onze**. No hi havia, emperò, acord definitiu. El tema de la proporcionalitat enfrontava els partits. Tanmateix, a la fi, estaven condemnats a entendre's.

L'estiu de 1981 ha estat l'estiu de la negociació i el pacte entre UCD i PSOE que, a la fi, presentarien un projecte conjunt d'Estatut. Dia 7 de juliol es consumava el pacte, en una llarga reunió celebrada en el Consolat de Mar, nova seu del CGI.

Des d'aquella data fins al dia 4 de desembre, en què es va reunir la comissió redactora, hi va haver encara més problemes. Hom diu que aquests mesos han ofert l'espectacle més negatiu de tot el procés. S'ha produït la ratificació de la iniciativa autonòmica empresa pel Consell, però amb tots el incidents ja coneguts, que han tingut Eivissa com a escenari fonamental.

El darrer acte de la comèdia s'obrí el dia 4 de desembre, a la Capella de Santa Aina del Consolat de Mar. Diu l'acte de l'acte que *a les setze hores i quaranta minuts de dia quatre de desembre del mil nou-cents vuitanta-u, i amb les assistències que al marge es relacionen, s'inicia la sessió per a la Constitució de l'Assemblea Mixta de Consellers i Parlamentaris, prevista a*

l'art. 146 de la Constitució Espanyola, per a l'elaboració de l'Estatut d'Autonomia per a les Illes Balears.

Les assistències que al marge es relacionaven eren les dels senyors diputats, senadors i consellers, fora de Miquel Duran i Santiago Rodríguez Miranda, que eren absents. Allà hi eren, però, ben bé **tots**: Fèlix Pons i Gori Mir, Josep Moll i Francesc Triay, Jeroni Albertí i Iñigo Caveró, Francesc Garí i Josep Zaforteza, Josep Valero, Andreu Murillo i Gabriel Oliver, Abel Matutes i Cosme Vidal...

Aquesta primera sessió de constitució fou tempestuosa. Només en aprovar-se l'ordre del dia, s'aixecaren i retiraren de l'assemblea el senador Matutes i els consellers independents d'Eivissa, que ja no tornaren a participar en la discussió del projecte, que finalment fou aprovat sense el seu vot. Les raons de fons eren les de sempre: el tema de la representació d'Eivissa dintre del Parlament de les Illes, tanmateix, la raó adduïda fou formal, de desacord en la forma que havia estat convocada l'assemblea.

La feina es va fer durant el diumenge i el dilluns, aprofitant el **pont** de La Puríssima. El dia 6 es va treballar des de poc abans de les onze del matí fins a passades les deu del vespre. Ni per a dinar sortiren els assembleïstes del Consolat de Mar: ho van fer dintre de l'edifici, convidats aiximateix pel Consell. Les tasques del dilluns, 7 de desembre, també van ser llargues: des de les nou i mitja del matí, fins a devers les sis del capvespre.

Durant el decurs de tot el debat es va veure que el pacte establert entre UCD i PSOE funcionava meravellosament: fins a tal punt que només una esmena presentada en solitari pels socialistes va ésser votada en contra per UCD. O, fins i tot, en detalls anecdòtics, com que el president de l'assemblea, Francesc Tutzó, qualificàs per dues vegades al

sòcialista Pons com a *portaveu del grup centrista*. **Lapsus linguae**, en diuen, d'això.

Quan es va aixecar la sessió del diumenge, s'havien aprovat només els 32 primers articles de l'avantprojecte, si bé s'havia passat ja allò que es presentava com l'entrebanc més seriós de la discussió. Em referesc a l'article 19, que determina la composició del Parlament i que consagra la fórmula que hom ha anomenat de proporcionalitat corregida o proporcionalitat paritària. L'article fou aprovat amb els únics vots negatius de Murillo i Oliver.

També aquest dia s'aprovà, entre d'altres coses, la nova bandera de la Comunitat Autònoma, un invent de Déu qui sap si per al qual el conseller Conrado s'encaparrotà a trobar justificacions històriques. La bandera tindrà les quatre barres o pals, però s'hi introdueix un quarter de fons morat on hi ha un castell blanc de cinc torres. *I perquè no tres, o vuit, en comptes de cinc torres?*, demanaria el nacionalista Biel Oliver.

La feina va anar més aviat del que tots pensaven. El segon dia de debat fou el definitiu. Es van aprovar la majoria d'articles per assentiment. A l'hora de dinar els articles eren tots aprovats, quedant només les disposicions addicionals, les transitòries i el preàmbul.

Va quedar determinada la composició de l'assemblea provisional, que farà el paper de Parlament fins a les primeres eleccions, a celebrar en 1983. El tema electoral va servir també per a crear una suau disputa, resolta finalment pels vots majoritaris centro-socialistes. Es tractava de la clàusula que diu que *no seran tengudes en compte aquelles llistes que no haguessin obtingut, almenys, el 5% dels sufragis vàlidament emesos al districte*. Això perjudica els partits petits que, òbviament, s'hi oposaren.

El darrer aspecte objecte de debat fou el preàmbul del nou Estatut. Hi havia presentats dos textos alternatius, un dels dos PSM i l'altre pactat entre UCD i PSOE. Ambdós coincidien substancialment en molts detalls, però el dels nacionalistes incidia notablement en termes com **personalitat nacional, recuperació de les seves llibertats o dret irrenunciable al seu autogovern**. Expressions totes elles que quedaven molt suavitzades en el text d'UCD-PSOE que fou finalment l'aprovat.

I així les coses, s'acabà. Tot van ésser aplaudiments i enhorabones, fins i tot de i pels qui havien votat en contra. L'Estatut va obtenir els 23 vots afirmatius de centristes, socialistes i el senador menorquí Tirs Pons, Murillo i Oliver votaren en contra, el comunista Valero es va abstenir.

En el moment d'acabar aquesta crònica, hom diu que el projecte serà a Madrid, a les Corts, el dia 16 de desembre. Haurà, doncs, començat el darrer tràmit legal necessari perquè les Illes Balears tinguin un Estatut d'Autonomia.

JOSEP ROSELLÓ

JERONI ALBERTÍ:

Un pacte social i econòmic per a després de l'Estatut

Jeroni Albertí és, no hi ha dubte, un dels homes clau de la recent història de les Illes. Ha estat president del Consell General Interinsular i potser aspiri a ésser el president de la futura comunitat autònoma de les Balears. Per això el seu testimoni sempre resulta interessant. LLUC ha acudit a ell per a mantenir una conversa entorn de la realitat social i política de les nostres illes, avui. Aquestes varien ésser les seves paraules.

—Senyor president. Arribats al moment actual, com s'explica vostè el descens de la societat entorn al procés autonòmic?

—La meua opinió és que no hi ha aquest descens que la gent acusa, tampoc no hi ha, això és cert, un entusiasme desmesurat. Jo crec, però, que l'encant i l'entusiasme hi han d'ésser en els moments oportuns, que són els electorals. Totes les forces polítiques van presentar una oferta autonomista a les eleccions del 79, per tant jo crec que el poble que les va votar espera que es dugui a terme l'encàrrec de dur l'autonomia, sense que per això hagi de mostrar continuament el seu entusiasme...

—Però l'espectacle recent ha estat penós...

—Això és ben cert i ho lament profundament. Els fets de les Pitiüses han fet que donàssim tots els polítics un espectacle no massa positiu per a la democràcia, perquè més que res s'ha entrat en un terreny de disputes personals i no s'ha entrat en el fons de l'estatut. També s'ha notat que hi ha grups que han intentat magnificar el que ha succeït per a desprestigiar els polítics, els partits polítics i, fins i tot, l'autonomia.

AUTONOMIA PELS CONSELLS INSULARS

—Crec vostè que en sortirem, d'aquesta situació?

—Sincerament crec que sí, tot i que, com he dit, l'autonomia compta amb els seus enemics, des dels centralistes que la voldrien col·lapsar als qui pretendrien una autonomia al marge de la Constitució. Cap de les dues bandes imposarà els seus criteris i, per tant, l'autonomia serà prest una realitat. Una autonomia basada amb la unitat de totes les Illes, per bé que els consells insulars gaudiran d'un elevat grau d'autonomia pròpia la més alta de totes les

que corresponen a unes modernes diputacions.

—Bé, senyor president, però posem que, malgrat tot, arribàssim a un cul-de-sac, a un bloqueig del procés, què seria de les Illes sense autonomia en un Estat de les autonomies?

—El bloqueig no hi és, s'ha pogut aconseguir de sortir-ne. La Constitució dona sortida perquè no es pugui parlar d'un bloqueig a nivell autonòmic. Per tant, dins d'un Estat de les Autonomies que proclama la nostra Constitució, dir que les nostres Illes podrien quedar sense autonomia és una utopia, ja que és segur que l'any 1982 tendrem estatut. Per tant, o es pot dir, ni és possible, que no tendrem autonomia. Una altra cosa és un grau suficient. Bé, jo crec que sí, tot i que el grau suficient sempre és subjectiu. Per a uns serà massa poc, per altres serà massa gran. Fins i tot podem dir que el grau suficient pot ésser distint per vostè i per mi. No anem a discutir això, sino emmarquem l'autonomia dins el realisme de la Constitució. Dins d'aquest realisme, el nostre estatut serà suficient, jo diria que assolirà el màxim grau d'autonomia i, indiscutiblement, com li he dit abans, els consells insulars també seran potenciats, seran els capitols o diputacions més reforçats de tota Espanya.

L'ESTATUT, UNA EINA PER A FER FEINA

—De tota manera haurem de creure que l'autonomia no és cap solució infal·lible sobretot pels mals de la nostra societat, de la mateixa manera que mai es pot dir que no serveixi per res. Al capdavall és un dret que, exercint-lo, ha de resultar beneficiós per a la nostra societat, però per això s'ha de saber administrar-se bé. Què es pot fer, des de l'autonomia per a resoldre els problemes econòmics i socials de les Illes?

—Bé. L'autonomia ens duu, a través

de l'estatut, una eina per a poder fer feina, una eina distinta de les que hi havia fins avui. Crec que amb el seny amb què sapiguem administrar aquesta eina ens jugam el futur del nostre país dins l'autonomia. Per què serveix l'autonomia? Serveix, indiscutiblement, perquè els homes preocupats per l'avenir de les nostres terres es puguin seure a una taula, amb esperit de coadjuvar, de col·laborar, per tal de poder dur a terme els projectes que facin que nosaltres puguem resoldre els nostres problemes. Hem d'administrar l'autonomia sense falses expectatives de demanar allò que no se'ns pot donar. Li hem de demanar tot allò que dona la Constitució espanyola a les comunitats autònomes. L'autonomia és bona per a resoldre els nostres problemes, però no li demanem que resolgui els problemes de caràcter nacional, perquè són diferents. L'autonomia serà bona en la mesura que la sapiguem administrar, sense nirvis ni sense entusiasme, amb una evidència clara d'allò que ens pot donar, i que dins d'aquest marc, hi hagi la gran voluntat de realment anar construint, enlloc de destruir, anant assimulant la nova situació, la nova organització administrativa de l'Estat espanyol, la qual permet, de dues maneres, recupera tot allò que sigui nostre, per una part i, per l'altra poder administrar-ho millor, perquè els nivells de decisió s'acosten molt més allà on hi ha els problemes de la societat.

—Però, no creu que resulta fins i tot molt difícil de comprendre el que es parli tant d'autonomia quan hi ha greus problemes a resoldre com l'atur? Això és el que diran, almanco, els sectors d'opinió que cerquen tot el que sigui imaginable per retardar el procés autonòmic. Vostè creu que resoldre el problema de l'atur és prioritari davant l'autonomia?

—Jo crec que davant tot cal aclarir, des del principi, que no és més important resoldre l'atur que tenir l'autono-

mia, ja que jo diria que són molt importants abmdues coses. Són, però, dos problemes clarament diferenciats. Aleshores això em duu a fer un plantejament que, per ventura, no sé si fora del context on som, però vull centrar un poc què és allò que podem demanar a l'autonomia. ¿Podem demanar-li que solucioni el problema de l'atur, un atur que ve produït per una crisi nacional i internacional, una crisi que escapa a les nostres possibilitats? Això és demanar a l'autonomia allò que no ens pot donar. L'atur referit al caràcter nacional s'ha de resoldre amb mesures de caràcter nacional. Però sí, per ventura, vist d'una altra banda, serà un exemple eloqüent d'allò que podem demanar a l'autonomia. Sí, amb l'autonomia podem afrontar el repte de l'atur estacional que tenim a les Balears, perquè aquest o el resollem nosaltres o no el resoldrà ningú. El de caràcter nacional és indiscutible que no el podem resoldre nosaltres, però l'estacional també és indiscutible que no ens el resoldran amb caràcter nacional, sinó amb caràcter clarament regional.

CAP A LA TAULA DE NEGOCIACIÓ

—Sí, però com?

—La sortida seria asseure's a una taula tots els sectors implicats. L'atur estacional ve produït des de l'època del boom turístic. A una activitat productiva de l'estiu, el sector de serveis, venia una activitat de la construcció a l'hivern, que tornava a fer 25.000 o 30.000 places més per a l'any següent. Això, ara, no es així, sinó que cal cercar en aquest moment una activitat que durant l'hivern substitueixi el paper que desenvolupa la construcció. Com es pot fer? Es pot fer amb la força que té el propi turisme, amb al força de mercat de consum que té el propi turisme, intentant, com dic, seure a una taula, amb autèntic esperit solidari tots els sectors productius de les Illes.

NO HI HA AMBIGÜITAT

—Cert que encara no tenim estatut d'autonomia, però, no hauria estat possible tenir ja un programa econòmic autònom? Hi ha la creença que la nostra economia és prou diferenciada de la de la resta d'Espanya com perquè no se'ns pugui acusar d'insolidaris per plantejar alternatives pròpies. Ho creu vostè així? I d'altra banda, no creu que el Consell s'ha mogut, tal volta, amb massa ambigüitat en temes com Ordenació del Territori, la conservació de la naturalesa, els aspectes culturals... etc?

—No puc compartir en absolut aquesta creença, que el Consell s'ha mogut amb ambigüitat. Quant a la primera part de la pregunta, no podem de cap manera, en aquest moment, escometre un pla econòmic i social per a les Illes. El Consell sí ha fet i ha acudit puntualment als sectors que necessitaven realment una ajuda, en el sentit de servir d'aglutinant de les forces, com ha fet

amb el turisme, aglutinant les forces de la producció turística, amb la finalitat de planificar conjuntament quina havia d'esser la política turística durant aquest any. Ha acudit puntualment al sector industrial creant l'Oficina de Promoció Industrial, creant o ajudant a crear l'Institut de Tecnologia de Menorca i, jo diria, que ha fet accions puntuals des de l'economia, deixant que es faci després la gran projecció del futur econòmic i social per quan tenguem la comunitat autònoma. Respecte a l'acusació d'ambigüitat l'he de rebutjar per complet. El Consell ha jugat un paper importantíssim en la defensa del país. Jo convid, per exemple, a meditar damunt tot el que s'hagués fet a les Illes si no hi hagués estat present el Consell.

—I culturalment?

—Culturalment, la política del Consell ha estat clara. Hi ha un decret d'ensenyament de la nostra llengua que ha funcionat sense plena satisfacció del sector afectat, però sí que ha funcionat a plena satisfacció de tots en general. Jo diria que hi ha tota una sèrie de papers que el Consell ha jugat, que no han estat ambigus, sinó moderats, però que duen a terme una política ben definida en la defensa de la llengua i la cultura de les nostres Illes.

SOLIDARITAT ENTRE LES ILLES

—Finalment, senyor president, hi ha un problema que preocupa molt i és el paper autòmic de les comunitats insulars. Quina ha d'esser la funció dels consells insulars?

—El paper a jugar per les institucions insulars és realment d'una categoria impressionant. Els consells insulars han d'esser les diputacions a nivell de cada una de les Illes i han d'esser els qui han d'executar i administrar les competències que d'acord amb l'estatut els pertoquin: ells tenen un clar paper de potenciació i, repetesc, d'unes institucions que fa tres anys no existien. Per tant, jo crec que ara hauria de dir a les Illes menors que tinguin una plena confiança en el procés autòmic. I, a més, faria una altra recomanació. Si estam fent un estatut d'autonomia solidari amb les altres comunitats dins d'una pàtria única que és Espanya, no vulguem rompre aquí aquest mateix signe: facem un estatut d'autonomia, una comunitat autònoma de les Illes, solidàries unes amb les altres, amb la certesa que els interessos insulars estaran millor defensats des del prisma de la solidaritat que des de l'enfrontament.

S. V.

Conversa amb Gregori Mir, senador nacionalista del PSOE

«L'autonomia que tndrem surt de la Constitució que ens l'atorga».

«Mai no he vist operativa i real l'opció de Països Catalans»

«M'hauria agradat un Estatut fruit del clam popular».

«Si el poble de les Balears no té un estatut, quedarà frustrat i decebut».

«A Josep Rosselló, bon amic i millor periodista, que creu en el país i en el futur d'aquest país que només s'entén amb els altres països... Ciutat, 30 novembre 1981. G. Mir». No havia duit els llibres perquè me'ls dedicàs. Anava a fer una entrevista al senador Gregori Mir, i em semblà oportú tenir a mà dues obres com «*El mallorquinisme polític*» i «*Els mallorquins i la modernitat*». Però ell, el senador socialista, en veure'm treure els exemplars, no va esser a temps de treure la ploma i dedicar-me'ls. Tant se val!

Erem al primer pis de l'edifici. Vull dir l'edifici de l'enti-

tat bancària on Gori Mir treballa, supòs que en les hores que la política li deixa. Un despatx petit, tot just el necessari per a una taula i dues o tres cadires. El senador em va rebre amb molt de temps per endavant, només ens va interrompre una crida telefònica, d'un altre parlamentari socialista. «**D'això que ara sentiràs** —em va dir— **ni parlar-ne...**» I parlarem de coses de partit, d'autonomia i de les reunions que havien de mantenir amb UCD... Jo, ni cas: només m'interessava el senador i les seves opinions sobre un tema que coneix molt bé: l'autonomia. Fins i tot, a nivell de definicions...

—En una primera aproximació, l'autonomia és la possibilitat de l'autogovern. La pregunta subsegüent és què significa l'autogovern: jo l'entenc com la possibilitat d'exercir un conjunt de competències, d'una manera descentralitzada, des del punt de vista polític i administratiu.

Obviament, es tractaria, ara, a partir d'aquest plantejament conceptual, d'analitzar si l'autonomia per la qual hem estat treballant aquests dos anys condueix a aquesta descentralització política i administrativa. Jo dic d'entrada que sí, però entenent que és una descentralització que surt d'un ordenament jurídic, d'un ordenament jurídic constitucional que és, en definitiva, el que possibilita l'autonomia. Vull dir que l'exercici del dret a l'autonomia l'exercirà la nostra comunitat perquè la Constitució ho permet. No és un dret que la comunitat exerceix perquè véngui legitimat per uns altres títols. Això és el que

les que la Constitució espanyola, en el seu títol vuitè, defineix l'autogovern, el dret a l'autogovern del qual parlau?

—El dret a l'autonomia el contempla l'article segon de la Constitució. El títol vuitè no fa més que obrir els camins a l'exercici del dret a l'autonomia. El títol vuitè de la Constitució, òbviament, perfila tot el conjunt institucional que pot fer possible aquesta autonomia.

CONCEPCIONS COMPATIBLES

—I com és possible que utilitzeu una mateixa eina, la Constitució espanyola, un PSOE que es defineix pel federalisme, i una UCD que nega sistemàticament una solució federal?

—Bé, això s'explica pel procés constituent. En el procés constituent van confluir, al meu entendre, tres grans concepcions de l'Estat: la concepció lliberal-conservadora, històricament només ha contemplat formes de descentralització administrativa, represen-

fa que la nostra autonomia tenguí uns perfils conceptuals «sui generis» que, òbviament, no coincideixen amb les autonomies d'un Estat federal on, com es sabut, són les comunitats, nacions o nacionalitats que han de formar-lo les que, exercint el dret de la unió, a la vegada que constitueixen un Estat que les integra, conserven un conjunt de competències.

Aquest cas és diferent. En el nostre cas, el dret a l'autonomia, l'autonomia que tndrem, surt perquè la Constitució ens l'atorga, la qual cosa ens acostuma més a uns plantejaments dels que s'acostuma a denominar Estats regionals, sense que això es pugui identificar tampoc amb el model de l'Estat italià. És una cosa intermèdia entre el federalisme i la pura regionalització, a l'estil italià.

—Podem deduir de les vostres paraules

tada per Alianza Popular i UCD substancialment; després hi havia una concepció federal, representada primordialment pel Partit Socialista i el Partit Comunista; i finalment hi havia les concepcions del que podem anomenar nacionalismes perifèrics.

El procés constituent va haver de fer possible ajustar aquestes tres grans direccions teòrico-polítiques que trobam dintre de bona part del segle XIX i en el segle XX. Són tres opcions, molt clares, d'intentar configurar un Estat que donàs una nova organització a l'Estat tradicional centralista. El fet de fer compatible aquestes concepcions fou el que possibilità, mitjançant el consens, aquesta formulació constitucional.

Què significa tot això? Doncs, en la pràctica política significa que mentre les condicions del consens es mantinguin, la reforma de l'Estat es farà inspirada en el que la Constitució estableix. Que hi ha un moment en què la correlació de forces és diferent, que el Partit Socialista té una majoria prou ample...?: Doncs, el Partit Socialista es veurà òbviament obligat a assolir una federalització real de l'Estat espanyol, tot partint dels mateixos mecanismes de reforma que la Constitució estableix.

NACIONALISME CONSTITUCIONAL

—Què és, a Mallorca i en 1981, el nacionalisme i/o ser nacionalista?

—Esser nacionalista, per a mi, són dues coses. Des del punt de vista polític, i aquesta és l'opció personal que jo he fet, és intentar a partir de la legalitat constitucional recobrar totes les possibilitats d'autogovern que aquesta Constitució dóna, sense fixar-se un límit de temps.

Des del punt de vista cultural, significaria, dintre d'un termini que dependrà més de la societat illenca que no del conjunt de reformes que es facin a l'Estat, intentar recuperar el més aviat possible totes aquelles característiques que ens defineixen com a poble. M'estic referint, concretament, a la llengua i a la cultura.

La pregunta és si es pot destriar allò que és polític d'allò que és cultural. Jo crec que, tal com ens ve donada la història (la d'Espanya i la del nostre poble), per una simple raó d'estratègia política, convé distingir els aspectes culturals-lingüístics dels que són estrictament polítics. Perquè crec que és molt més fàcil, a curt termini accelerar un procés de recuperació cultural i lingüística, que no poder omplir totes les possibilitats que l'Estatut ens dóna d'autonomia política.

I encara hi ha una tercera explicació, un altre matis a apuntar. Què significa esser nacionalista, avui, des d'una perspectiva econòmica? És una qüestió de la qual, fins ara, els nacionalistes gairebé no n'han parlat. Per a mi, el nacionalisme ha de fer possible, per mitjà d'un estatut d'autonomia, el control de la riquesa d'aquest país. És a dir, que si podem posar en marxa tot un conjunt d'operacions per a fer possible el recobrament cultural-lingüístic i podem posar en marxa tota una institucionalització que ordeni un procés de legislació pròpia, però, en canvi, no tenim possibilitat de control sobre la riquesa que generam, aquesta autonomia no serà tot lo profunda que un nacionalisme ha de pretendre.

Resumint: un nacionalisme, dintre del temps en què ens movem, tot partint de la Constitució, crec que té una

possibilitat enorme de fer feina. Per a mi, el nacionalisme és fer feina per aconseguir aquests tres grans projectes, cultural, polític i econòmic.

—Es pot emperò, ser nacionalista dintre del marc de la Constitució espanyola?

—Jo crec que es pot esser nacionalista dintre del marc de la Constitució espanyola. Mira, a finals del segle vint, el gran problema dels nacionalismes és definir-se; definir els nacionalismes d'una manera operativa. I jo només veig dues alternatives: o un nacionalisme que, d'una forma coherent i que a mi em mereix tots els respectes, juga a un procés d'autodeterminació i vol aconseguir un Estat (per a mi, autodeterminació vol dir tenir el propi Estat independent d'altres); o un nacionalisme que, tot acceptant aquestes tres possibilitats d'incidir en la realitat històrica, creu que és possible dur-les a terme amb el conjunt d'uns altres pobles amb els quals ha format una unitat històrica que, en aquest cas, se'n diu Espanya.

Potser hi hauria una altra alternativa, de la qual serien exemple Quebec o Puerto Rico. Una categoria de què ara se'n parla molt, dins la teoria política, com és la de l'Estat associat, on pràcticament a l'Estat Central només li queden competències en matèria de defensa i moneda. En Guillem Forteza, entre nosaltres, es va acostar a aquesta direcció. Però vivim un altre temps. Jo he fet l'opció de compaginar la recuperació nacional amb la solidaritat amb els altres pobles d'Espanya. Tot això, per arguments nacionals i no emocionals, és a dir, per arguments de necessitat i ideològics.

Un problema diferent seria, per exemple, si ens plantejàssim uns Països Catalans. Podrien esser una unitat econòmica, cultural i social important... som prop de deu milions d'habitants... Això crearia tota una altra dinàmica. És evident que si el nacionalisme es planteja a partir dels Països Catalans, jo comprendc que hi hagi gent que faci una opció d'autodeterminació. El que passa és que, a nivell polític, això no ha arribat mai a les classes populars ni de Catalunya, ni del País Valencià, ni de les Illes. Ha arribat a nivell cultural, de cada vegada hi arriba més, gràcies a Déu,esper que hi arribi a més... entendre que formam part d'una mateixa comunitat cultural. Però a nivell polític, mai no he vist operativa i real aquesta opció de Països Catalans. Dic això perquè, mentre que algú considera els Països Catalans com a marc més que suficient per a crear un Estat, a mi em semblen una fórmula regressiva: en tot cas, sí que podrien tenir sentit dintre d'una perspectiva espanyola i europea, uns Països Catalans com a Estat associat, amb una autonomia profunda.

Però estic fent reflexions de laboratori, absolutament de laboratori i que no han arribat, a cap dels tres països, a les classes populars, a la societat. No deixa d'esser un projecte utòpic.

LA NO INTEGRACIÓ

—Permeteu-me que, tanmateix, segueixi en el terreny de les formulacions de laboratori. Heu escrit més d'una vegada que el problema de les Illes —i del Principat i del País Valencià— és que formen part d'una nacionalitat no integrada. A mi això em dóna ocasió a demanar-vos si creis que, com diu l'eslògan, som una nació...

—Miquel dels Sants Oliver en la seva època, quan parlava de Catalunya —i en aquest concepte sempre hi incloïa les Illes—, parlava de nacionalitat frustrada. Jo utilitzo el terme nacionalitat no integrada. Jo no he cregut mai que les Illes fossin una nacionalitat, ni dintre de tota la teoria del mallorquinisme polític no he trobat mai un text on es parlés de les Illes com a nacionalitat; des que apareix el pensament polític autòcton fins a hores d'ara, tot el mallorquinisme polític funciona des del punt de vista d'una nacionalitat no integrada pels pobles dels Països Catalans.

Perquè dic que som una nacionalitat no integrada? Si bé les característiques més importants d'una nacionalitat s'acompleixen, enfront d'altres contextos nacionals; no està integrada, aquesta nacionalitat, pel conjunt d'elements que fan possible no només el tot, sinó la consciència del tot. El problema és que la consciència de què formam un tot integrat és minoritària; és una conscièn-

cia no assumida pels nostres pobles.

Jo m'he oposat sempre a tractar les Illes com a nacionalitat, perquè em sembla una traïció a aquesta nacionalitat, que pot tenir vocació d'integració amb el temps, si més no en tot allò referit a la llengua i cultura.

—I potser no hem estat víctimes d'un procés colonial?

—Jo tenc escrit que quan la Corona espanyola, igual que les altres monarquies europees, colonitzava Amèrica, destruint cultures originals autòctones d'un alt valor de civilització, això coincidia amb el que s'estava fent a Europa, on també es destruïen cultures autòctones. En aquest sentit, també nosaltres vam sofrir una colonització.

Ara, el que menys em preocupa, en el moment que vivim, és la colonització provinent de Madrid. A Madrid també hi ha sectors socials colonitzats, com n'hi ha a Andalusia. A través de la pràctica autònoma s'ha d'intentar corregir i superar allò que fins i tot s'ha qualificat com a genocidi. El problema és la colonització que avui sofreixen les Illes per part de les multinacionals del turisme, que no tenen pàtria ni rei...

dominat per empreses multinacionals, amb interessos tan grans dintre i fora de les Illes?

—Jo he de fer dues observacions. Primera observació: l'economia europea d'avui és una economia en procés d'integració; per tant, ens hem d'acostumar a haver de suportar, com hem suportat fins ara, això que en deim, amb poc rigor, però per a entendre'ns, multinacionals. Això és derivat d'un procés obertura de mercats, de desaparició de fronteres i és un moviment que sembla inaturable.

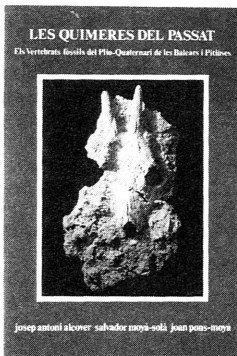
Altre problema és el del control. Jo em conformaria amb poder controlar l'acció d'aquestes multinacionals en la nostra comunitat. Sobretot l'esquerra ha de lluitar, ara, per a controlar l'acció d'aquestes multinacionals, que allò que cerquen és el guany immediat, la rendibilitat immediata i, una vegada l'han aconseguida, tornen a invertir les plusvàlues a una altra banda. Per aquí va, crec jo, el problema: com es controla l'acció de les multinacionals, dintre d'una societat occidental econòmicament integrada, a partir de les autonomies. Aquest és el gran repte que tenim avui a les Illes, si volem fer possible tot aquest conjunt d'accions derivades de la recuperació d'una personalitat cultural històrica, del manteniment d'unes competències polítiques molt netes i transparents i, òbviament, del control de la riquesa que generam en el país...

CONTROL ECONÒMIC

—Insistint en aquest tema, senador Mir: És possible l'autonomia amb el sistema econòmic actual, fonamentalment

PRESENTA LES SEVES NOVETATS:

Joaquim Soler. LA PROVA DEL MIRALL.

Llorenç Riber. POESIES. Edició d'homenatge en el centenari del naixement de l'autor.

Gabriel Janer Manila. LA PRINCESA EMBRUIXADA.

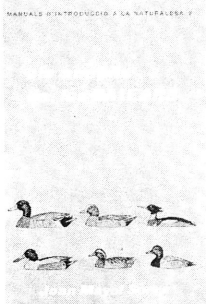
Llorenç Moyà i Gilibert. HISPANIA CITERIOR. Col·lecció Balanguera, n.º 28.

Josep A. Alcover, Salvador Moyà-Solà i Joan Pons-Moyà. LES QUIMERES DEL PASSAT. Els Vertebrats fòssils del Plio-Quaternari de les Balears i Pitiüses. Monografies Científiques, n.º 1.

REEDICIONS

Joan Mayol. ELS AUCELLS DE LES BALEARS. 2.ª edició revisada. Manuals d'Introducció a la Naturalesa, n.º 2.

Pere Morey, RONDALLES PELS QUI LES SABEN TOTES. Illes d'Or, n.º 122-123.

Torre de l'Amor, 4 - Palma

—I l'autonomia que tendrem dóna possibilitats per a aquest control?

—Jo crec que sí. Si miram la relació de competències que ens atorga l'Estatut d'Autonomia, veurem que hi ha matèries bàsiques per a la nostra comunitat, com pot ésser el control del sòl, del territori o totes les activitats turístiques... Tot dependrà, llavors, de qui hagi de posar en marxa l'Estatut, o de les alternances de poder que es vagin donant a les Illes.

Les lleis no fan miracles. Han d'ésser els homes que les apliquen. És evident que si el govern de les Illes representa la dreta poc ambiciosa que hem tengut fins ara, si representa una visió mercantilista que no va més enllà del guany immediat, sense visió de futur, òbviament l'autonomia ens haurà servit de poca cosa.

DE QUI ÉS L'ESTATUT?

—Vós vàreu aterrar a les Illes, a la política de les Illes, gairebé amb l'objectiu de jugar el vostre paper en el procés autònom. N'estau satisfet, a hores d'ara, del que s'ha fet en aquests dos anys?

—Hom ha dit que aquest era l'estatut d'en Gori Mir. S'ha dit en privat, i s'ha dit en públic. Jo l'únic que puc dir és que això no és l'estatut d'en Gori Mir, però que Gori Mir accepta l'Estatut, que haurà estat fruit d'una determinada situació històrica.

L'any 1979, quan jo vaig començar a treballar seriosament, per mandat del Partit Socialista, en tot el procés autònom, a les Illes veia dues opcions de dreta: una, més conservadora, representada per Alianza Popular, les reflexions autonòmiques de la qual eren ben llunyanes de les de l'altra dreta, la UCD; i dintre d'UCD hi havia una altra divisió, entre el sector que defensava la que, falsament, es va anomenar via ràpida, la via del 151, i un altre sector —que ha estat el que ha guanyat al cap i a la fi— que volia l'autonomia, però amb una quantitat de prudències que li feia optar per la via del 143. Fins a finals del 79, jo vaig creure que el sector més autonomista d'UCD seria capaç de convèncer el sector més conservador i a Madrid, de les particularitats de les Illes. En gener de 1980 vam veure com això no va ésser possible.

A partir d'aquell moment, només teníem dues possibilitats. O posar-nos d'esquena a la paret i fer qüestió de principi la via del 151, o intentar treure alguna cosa de la nova estratègia de la UCD a les Illes, que no va ésser capaç de qüestionar res davant el seus companys de Madrid. A nosaltres només ens quedava l'alternativa de fer testimonialisme o intentar d'acostar-nos a la nova estratègia d'UCD.

Quan vam veure que UCD assumia tot l'organigrama institucional autònom que per a nosaltres era condició sine qua non, vam considerar que havíem de pactar.

Tot això vol dir que, si haguéssim

anat per la via del 151, tal vegada ara ja tendríem un estatut d'autonomia, amb les garanties que a més a més dóna un referèndum d'iniciativa, un altre de ratificació... No ha pogut ser aquest procés polític, que era el que cercàvem. I per això dic que aquest no és l'estatut d'en Gori Mir: hi he col·laborat i, en tot cas, l'accepto perquè crec que és l'únic que la societat de les Illes feia possible...

—Però, a més a més d'acceptar-lo, satisfà les vostres aspiracions d'autogovern per a les Illes?

—Jo sempre quedo insatisfet de les meves feines. Però en política no val plantejar-ho d'aquesta manera, perquè has de tenir en compte els interessos generals o, almenys, de la gent que t'ha votat. Jo he d'insistir que si l'Estatut hagués estat una cosa meua, personal, potser hi hauria uns altres plantejaments, però jo en tot moment vaig ésser una part d'un tot democràtic, és a dir, d'una pluralitat d'opcions i posicions que havien de fer possible un pacte. Crec que amb aquest Estatut hi ha unes enormes possibilitats de fer feina, i ara és l'hora de començar a treballar.

LES CULPES A REPARTIR

—No creis, emperò, que el procés autònom, tot plegat, ha donat una imatge molt poc seriosa de cara al públic, que poc de haver fet perquè el ciutadà s'hi identifiqui?

—És evident que, en aquests darrers mesos, el procés ha anat absolutament desbocat, no ha anat bé, a mi no m'ha agradat com ha anat. Però he de diferenciar, d'una manera molt clara, dos períodes. Un primer període seria el de formació de l'Estatut; i aquest sí que crec que ha estat un procés molt seriós, un procés de negociacions, de conversacions, un llarg procés que va des del 79 fins a agost de 1981.

A partir de setembre, és a dir, quan es comença a ratificar la iniciativa en els ajuntaments, aquí apareix una nova dinàmica que es diu Eivissa. La gent d'Eivissa, no tota sinó un sector, s'enfronta a aquest Estatut i els dos grans partits que havien estat els eixos de l'Estatut no controlen com es pensaven la situació. Tot això, amb uns mitjans de difusió, determinats mitjans de difusió que en comptes de donar una imatge seriosa, rigorosa, el que fan sovint, per raons purament polítiques, és frivoltzar tot el que esdevé en aquests darrers mesos.

No crec jo que sigui hora de repartir culpes; tots d'alguna manera en som culpables. Per exemple, el PSM, que a mi em mereix tots els respectes. El PSM, a mitjan 1980, no sé si oficialment, però jo en tenc declaracions on diuen que el Partit Socialista fa comèdia, està enganyant la gent, pactarà pel 143 i que, en definitiva, el que s'ha de fer és no perdre el temps i començar un estatut d'autonomia pel 143... Va a una taula de negociacions i accepta tot

aquest plantejament per, llavors, quan és l'hora del procés final, no votar aquest Estatut. Si és el Partit Comunista, la raó principal que dóna és que no van ésser convidats als pactes UCD-PSOE i que, per tant, no se senten lligats per aquests pactes. A Eivissa, tot el problema es redueix a què no s'ha pogut pactar amb Alianza Popular.

A HORES D'ARA

—Bé, l'Estatut està ja redactat definitivament i cal suposar que no tindrà massa problemes a les Corts espanyoles. La pregunta subsegüent ha d'ésser, i ara què?

—Mira, quan tinguem l'Estatut aprovat la feina és tan enorme, tan extraordinària que el que haurem de fer és oblidar un poc aquests dos darrers anys. I posar-nos a fer feina amb seriositat, per a fer possible les potencialitats de l'Estatut.

A mi m'hauria agradat més un Estatut fruit d'un clam popular. Però jo em demano si, a la llarga, no haurem sortit guanyant si aquest Estatut és fruit d'una concepció global de l'Estatut... I aquí voldria aprofitar per a comentar el famós tema de la Ley de Armonización. Algú ha volgut interpretar el terme harmonitzar en el sentit de centralitzar d'una altra manera. Sobretot els nacionalistes radicals ho interpreten així. La interpretació que jo en faig diu que harmonitzar vol dir coordinar; i un cop que aquest Estat s'hagi organitzat a partir dels pressupòsits de la Constitució i d'aquestes lleis coordinadores, aquest serà un punt zero de no-retorn, ja no es podrà tornar endarrera, s'obri una nova dinàmica històrica, plena d'interrogants com a tota gran reforma, però que farà impossible tornar al centralisme. I és a partir d'aquí que, crec, hem de tenir una il·lusió, que hem de veure les possibilitats que poden sorgir d'aquesta dinàmica que, al meu entendre, hauria de derivar cap a un Estat federal.

—Vós heu recollit una cita de Gabriel Alomar, feta quan es discutia l'Estatut del 31, on deia que les Illes Balears «no han llegat a la maduresa política ni a la cohesió necesaria... para tener estatuto». És avui sostenible aquesta argumentació?

—Jo crec que no és vigent. Crec que hi ha uns indicatius prou evidents que la societat mallorquina d'avui vol l'autonomia. Seria molt complicat fer una anàlisi comparativa de les circumstàncies d'ahir i d'avui, però es pot dir que ara els dos partits majoritaris han fet una opció autonòmica, i cal suposar que la fan per qualque cosa... Hi ha sobretot un partit, el PSM, que ha nascut precisament per a una opció nacionalista, més radical, i això difícilment ho trobarem en aquella època. La gent, avui, espera l'autonomia; i si el poble de les Balears no té un Estatut es quedarà frustrat i decebut.

Conversa amb Biel Oliver

«No» nacionalista a un Estatut de renúncies voluntàries

«No hem arribat a comprendre —ens diu Biel Oliver, conseller i vicesecretari general del PSM— per què l'avantprojecte d'estatut d'autonomia de les Illes no aprofita el sostre de competències que permet la constitució». En efecte, les competències que preveu assumir l'estatut d'autonomia són menors de les que ofereix la carta magna de l'Estatut. Així, doncs, pot dir-se que el nostre estatut

serà fet a base de renúncies voluntàries.

Biel Oliver, conseller del CGI, professor de llengua catalana a l'escola universitària del professorat i especialista en temes de cultura popular explica en aquesta breu entrevista la postura del PSM entorn del futur estatut de les Illes.

—Quina és la valoració política que fa el PSM respecte a l'avantprojecte d'estatut d'autonomia?

—És un avantprojecte pobre, pobríssim, elaborat sense gens d'intenció de retornar l'autogovern històric al nostre poble. I això és així per la reacció negativa de les forces polítiques majoritàries que operen a les Illes, UCD i PSOE. La idea de la seva redacció ens semblà en principi positiva, ja que els nacionalistes illencs som prou conscients de la nostra realitat com a poble i de la lluita que ens pertoca cara al futur per aconseguir uns mínims estatutaris dignes. Aleshores, quan UCD balear, després d'innombrables manifestacions demagògiques d'Alberti i il·luminada per Josep Melià, inventà la fórmula híbrida de «ni 151 ni 143, autonomia plena», conscient el PSM del que això podria significar, pensà que era convenient elaborar uns mínims que es plasmaren en la redacció d'un «Estatut Nacional de les Illes Balears i Pitiüses» amb la idea de saber fins a on estaven disposats a arribar les forces centralistes.

MARXA ENRERA DEL PSOE

—I aquí, —continua Biel Oliver— sortí de botador el PSOE acusant el PSM de «partit minoritari i grupuscular», negant-li el dret a establir negociacions directes amb Alberti i, sobretot, que no acceptava altra via constitucional que no fos la contemplada a l'article 151. Per això, el PSM convocà a Menorca la trobada de les forces polítiques d'es-

querra i reclamà l'inici formal del procés autònic a través de l'article 151. El PSOE —sense cap sorpresa per la nostra part— féu marxa enrera dient que «això s'havia d'estudiar millor...

BENEFICIS PARTIDISTES

—A partir d'aquesta lamentable actitud —segueix el vicesecretari general del PSM— començà a notar-se quin era realment l'objectiu del PSOE respecte al projecte estatutari. El PSOE sempre ha intentat treure'n profit, té una por brutal a la paritat, sobretot a la part forana i per això negocia amb qualsevol, encara que sigui la dreta, un sistema electoral que li sigui favorable, malgrat que no ho sigui per al poble. Més en avant nasqué la «Comissió dels Onze» on tots els partits col·laboràvem amb una certa activitat —sempre inferior a la del PSM—, que intentava introduir el nombre major de competències i els màxims criteris progressistes. Aquesta gran activitat del PSM quedà reflectida en l'edició d'un projecte d'estatut d'autonomia constitucionalment vàlid, basat en una llarga tasca de consulta dels altres estatuts aprovats, sobretot els de Catalunya i País Basc.

AGERMANAMENT CENTRALISTA

—Durant els debats de la «Comissió dels Onze» —continua el dirigent nacionalista— es notà clarament el camí que empenia l'estatut i, fins i tot, es posà de relleu el menyspreu pels sím-

bols i poder dels consells insulars. Sempre ha cregut que alhora que se celebraven els debats formals dins la comissió, hi havia uns debats paral·lels UCD-PSOE, ja que de tan agermanats que anaven mai no se sabia qui realment parlava.

UN FUTUR INCERT

—Quines perspectives de futur té per al PSM aquest estatut?

—Nosaltres estam convençuts que, per les raons explicades abans, aquest estatut ha nascut ja tarat, i no pot arribar a fer camí. És un estatut agressiu contra una part dels pobles de la comunitat autònoma i descansa en un centralisme ferotge entre Ciutat i Part Forana i entre les mateixes illes. Podríem demanar-nos, com pensen exercir tasques de govern si el govern autònom és identificat tant a la part forana, com a les illes menors, com el portaveu del més impensable centralisme? Un estatut que no recull el màxim de competències permeses per la Constitució, com es pot justificar que els pobles de les Illes no aspirin a una àmplia autonomia a pesar de governar un partit centralista i antiautonomista?

LES TISORES DE LA LOAPA

—I encara més, perquè un estatut tan pobre com el nostre serà encara retallat per la LOAPA, llei elaborada pels partits pactistes, ja que aquest text legal no té altra missió que rebaixar les nostres —minses— esperances d'autogovern. I

«El seu articulat no aprofita el sostre de competències que permet la Constitució»

«És un text agressiu contra una part del poble de les Illes»

com a darrer punt, aquest és un estatut sense cap arrel històrica dins la tradició d'autogovern dels pobles de les illes, els quals sí que han tengut un autogovern històric fins al segle XVIII i, en el cas de Menorca, fins al XIX, gràcies als anglesos.

LES NOSTRES ASPIRACIONS

—Quines seran, a partir d'ara, les línies d'actuació política del PSM?

—Evidentment, els nacionalistes i socialistes del PSM som conscients de l'agressió comesa per les forces pactistes de l'Estat contra l'autogovern illenc. Per tant, participarem en la mesura possible en la redacció de l'estatut definitiu per part de l'assemblea de consellers i parlamentaris. El PSM tornarà a presentar els seus màxims autònoms i votarà d'acord en l'assumpció d'aquests màxims constitucionals. No entrarem en polèmiques partidistes, però sí defensarem la paritat, la senyera, les competències, la capacitat negociadora de la comunitat autònoma, els poders dels consells insulars, l'oficialitat de la llengua catalana, un fons compensatori interinsular no acceptat... També tractarem d'evitar que els diputats i senadors de Madrid ens anomenin «parlamentaris provincials» o «regionales».

A. R.

Biel Oliver (Majoral),
vicesecretari general del PSM

Llibreria Jovellanos

UN SEGLE AL SERVEI DEL LLIBRE
I DE LA CULTURA

Jovellanos, 1

Tel. 22 14 66

CIUTAT DE MALLORCA

llegiu

mallorca socialista

la revista
de l'esquerra
mallorquina

PSM

Partit Socialista de Mallorca

carrer Temple, 7 Ciutat

Punt de vista de «Comissions Obreres»

Un Estatut insuficient i testimonial

Per a Comissions Obreres, el futur estatut de les Illes és insuficient. Les competències que preveu assolir en matèria laboral són clarament insuficients, fins al punt que el seu paper és merament testimonial i la incidència que tindrà en el futur per a crear nous llocs de feina és qualificada per CC.OO. de mínima. Per a Manuel Càmarà i Josep Vilches —dirigents ambdós de la central majoritària a nivell estatal— accedir a l'autonomia per la via «lenta» implica el perill que les Corts espanyoles retallin les competències que preveu.

El darrer congrés de Comissions Obreres de les Illes aprovà, entre altres temes, una resolució que afirma que

ROL TESTIMONIAL

—Omple les aspiracions del món laboral l'avantprojecte elaborat per la «Comissió dels onze?»

—Nosaltres el considerem clarament insuficient, puix ens trobarem sens dubte en una situació on el paper a jugar per la institució autònoma —el Consell— quedarà molt limitat per l'escassetat de competències que preveu, totes derivades de la via constitucional de l'article 143. Per al món laboral, des d'un punt de vista global nosaltres el considerem acceptable. Però és dins l'aspecte laboral que pensam que és insuficient, perquè als treballadors no els preocupa únicament les matèries estrictament laborals, sinó tots aquells aspectes que apunten a l'augment de la qualitat de vida, com podrien esser els temes de sanitat, ecologia... Repetim que la nostra crítica va encaminada a l'absència de mesures eficaces per a satisfer les necessitats dels treballadors. En matèria laboral, aquest avantprojecte d'estatut juga un paper testimonial, perquè les transferències que preveu amb matèries ara pròpies de l'

MAC i l'INEM són limitadíssimes. La majoria de les funcions d'aquests dos importants òrgans sociolaborals seguiran en mans de delegacions ministerials. En general, la manera en què hi és tractat el tema laboral impossibilita que les institucions autonòmiques puguin assolir un paper actiu ni aprofundir en la problemàtica de les Illes, sobretot pel que fa referència a l'atur.

A FAVOR DE LA VIA «RÀPIDA»

—Encara que a nivell general l'avantprojecte sigui acceptable, d'acord amb les resolucions del nostre congrés, —assenyalen Càmarà i Vilches— Comissions Obreres es mostra en total desacord que es vagi a tramitar per la via 143. I bàsicament s'hi oposa perquè mitjançant la via «lenta» hi ha el perill que sigui retallat al Parlament estatal, cosa que no ocorrera —creuen— si s'hagués gestionat per la via «ràpida». L'autonomia —continuen els dos sindicalistes— ha d'esser una eina per a crear un estat de consciència del fet nacional. I encara que l'article 151 no permet un futur estatut basat en la sobira-

«en la lluita per l'autonomia ens comprometem en la defensa de l'article 151 de la Constitució com a única via d'accés a l'autogovern amb la participació sobirana del poble de les Illes i que garanteixi un Gran i General Consell amb Govern, Parlament i un Tribunal de Justícia propis i àmplies competències per als consells insulars».

Aquest número monogràfic de la revista «Lluc» ha volgut copsar el parer de dos qualificats representants del món laboral illenc per tal d'oferir una completa visió dels sectors socials que protagonitzen la recuperació de la nostra identitat nacional.

nia popular, sí permet unes cotes d'exercici d'autogovern molt més ambicioses. La via de l'article 143 pot representar un camí poc efectiu puix dependrà d'una majoria mecànica a les Corts.

—Servirà l'estatut per a crear més llocs de feina en unes illes que en la temporada de tardor i hivern acumulen prop de quaranta mil desempleats?

—Les competències laborals que preveu el futur estatut no poden mai servir per a desenrotllar un procés autònom de negociació en matèria laboral per arribar a acords específics.

—Quina és la tasca en aquest camp de la conselleria de Treball?

—Nosaltres creim que la seva tasca és d'una inutilitat total en matèria de treball. Fins al punt que no ha intervingut en els conflictes propis de les Illes. Pensam entrevistar-nos amb el president Albertí per a exposar-li la nostra protesta per la forma passiva en què contempla els problemes laborals de les Illes.

A. R.

4 Gats
Galeria d'Art

c/. sant sebastià, 2 i 3
tel. 22 64 93
ciutat de mallorca

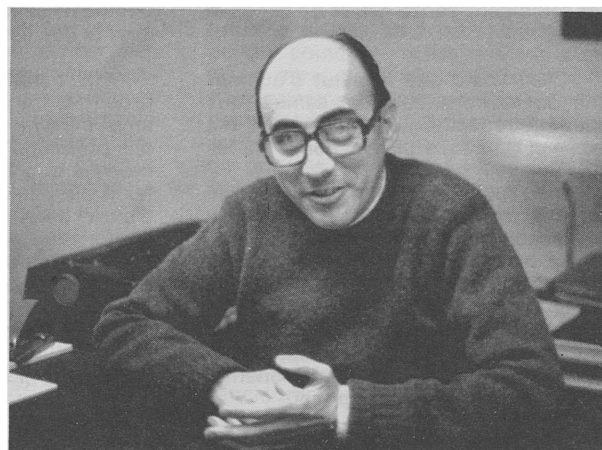
XAVIER LLORET

gener 1982

«Difícilment podem pensar en un model diferent per a les Illes»

Conversa amb Miquel Alenyar

Miquel Alenyar i Fuster és el director del Banc Industrial de Catalunya, a Palma. Prestigiós economista ha estat un dels principals animadors de la publicació «Evolució Econòmica de les Balears» que, des de 1973 segueix fil per randa el pas de l'economia il·lenca. És, també, autor de diversos estudis econòmics entorn de l'autonomia, tant pel que fa al seu cost com de cap a la preparació d'un exercici real d'autogovern. Caldria citar, igualment, l'estudi sobre el cost de la insularitat, encomanat pel Consell, on tractà de desmitificar els conceptes, tenguets com a més elementals, d'una política basta que només semblava voler trobar privilegis dins d'una política colonitzadora. Més enllà de tot això, Miquel Alenyar proposa una economia que, sense ésser gens revolucionària, a la qual fins i tot caldria qualificar com a dretana, trobi la seva raó d'esser en les arrels de la col·lectivitat insular. És un home evidentment preparat per a donar llum sobre l'economia il·lenca i, per això, la seva paraula sol ésser escoltada.

ACTITUD REALISTA

—Senyor Alenyar. Si li sembla, somniem un poc. Quin seria per a vostè el model econòmic adequat per al futur de les nostres Illes?

—Per les Illes Balears difícilment podem pensar en un model econòmic molt diferent a l'actual. El que tenim té una història i respon a unes circumstàncies ben concretes, tant pel que fa a raons externes com pròpies de les Illes. El que no és de cap manera és un model casual o gratuït. I això es un fet que ens ha de fer posar els peus en terra i que ens ha d'impedir perdre el temps en cabòries. Hem d'acceptar la nostra realitat i, acceptant-la, ens podem marcar un camí realista, concret i útil, de cap al futur.

—Pel que diu vostè i per l'ambient optimista que regnà a la presentació de la darrera «Evolució Econòmica» hom creuria que vivim en el millor dels mons possibles. Hi som?

—Jo no diria això. Senzillament diria que la nostra realitat és aquesta i no altra i, per tant, no la podem obviar. És a partir d'aquesta realitat que ens hem de moure per dur a terme la millor de les

polítiques econòmiques possibles. Precisament per tal de gestionar aquesta realitat...

—Doncs... estam gestionant bé aquesta realitat, ara i aquí?

—Per part de qui? De les forces sindicals, econòmiques, comunitats locals, preautonòmiques, per l'Estat...? Respondre globalment és massa complex...

UN ENGRANATGE PROU COMPLEX

—Sí, però és evident que, com hem dit, darrerament s'han produït algunes manifestacions que tal volta ens puguin semblar massa optimistes.

—Torna-m'hi! No optimistes, sinó realistes. Les coses ni van tan bé com desitjaríem ni van tan malament com alguns creuen. Al marge de casos personals, les coses són com són, no d'altra manera, no creu? Però, tornant a la resposta. Jo crec que no hi ha cap resposta global perquè l'engranatge que configura tota la gestió econòmica és molt complex, amb forces molt interdependents unes de les altres, on no existeixen unes forces úniques decisives. De tota manera podem dir que dins d'a-

quest conjunt d'element el sector públic ha millorat substancialment en els darrers anys, tot i que el sector públic és avui molt heterogeni. El sector públic té avui una consciència prou clara que a les Illes hi ha problemes molt específics que cal resoldre des de les Illes mateixes, des de la nostra òptica i necessitat. I, sobretot, s'ha tenguut plena consciència que cal estudiar, en primer lloc, aquests problemes. I això s'ha fet, s'està fent i com a prova n'hi ha prou amb mostrar el pla director de Transports, un treball que no té tara...

ANÀLISI REALISTA

—I el sector privat? Té al manco el mateix comportament?

—El sector privat està demostrant ara un grau important d'adaptació a la realitat, cosa que mereix ésser destacada i subratllada. Per exemple, en el camp de l'hosteleria en dos anys ha sabut transformar el producte, millorant l'oferta, la qual cosa fa que el turista se'n vagi content i amb ganes de tornar. El calçat demostra que està sabent afrontar la crisi i ja enguany presenta símptomes d'estabilització. Dins l'agricultura hi ha

simptomes també, que el sector es vol adaptar a la demanda del mercat interior. Fins i tot en aspectes on hi ha una greu problemàtica, com és el sector de l'ametller, es veu de cada vegada més un plantejament més ample, amb una acceptació de les solucions que s'exigeixen...

—En definitiva vostè segueix afirmant que hi ha moltes raons per a mostrar-se optimista. No és voler tapar els problemes, aquesta actitud?

—De cap manera. Jo, li repetesc, no som optimista. Hi ha molts i greus problemes, però una anàlisi desapassionada permet afirmar que dins d'aquesta crisi els agents econòmics de les illes estan desplegant uns graus d'iniciatives, d'activitat i reflexió molt superiors als que desenvolupaven abans de la crisi. Jo no vull ésser optimista, vull ésser crític però sense deixar de banda la realitat.

—Creu vostè que l'estatut d'autonomia de les Illes, tal com sembla que quedarà redactat, servirà per a dur a terme un autèntic pla econòmic de les Illes?

—Veig molt difícil un pla econòmic de les Illes, tant amb estatut com sense ell i això perquè el protagonista de l'economia ha de seguir essent en el futur, el sector privat que no es mou pels plans econòmics. En tot cas, m'estim més parlar de programes de govern de la comunitat autònoma, el paper de la qual serà motivar, potenciar i orientar les actuacions del sector privat.

UN PROGRAMA DE GOVERN AUTÒNOM

—Sí, però... no tot ho pot fer el sector privat...

—Evident, per això que, tot i reconei-

xent el protagonisme de la iniciativa privada, el sector públic s'ha de moure dins d'unes coordenades precises, de cara a orientar, precisament, el sector privat, ja que hi ha molta informació que només es pot tenir a partir de l'Administració que compta amb uns mitjans que estan fora de l'abast de l'empresa privada. Per això jo situaria com a objectiu prioritari del govern autònom l'oferta als distints agents econòmics de les Illes d'un coneixement acurat de la nostra realitat, de l'entorn de les Illes i de les variacions que hi pugui haver. Igualment el govern hauria de donar suport, amb tots els seus mitjans possibles a les activitats tradicionals de la nostra economia perquè puguin sobreviure. I, en tercer lloc, una acció molt decidida en allò que podríem dir entorn paisatgístic, medi ambient, en definitiva en la millora de la qualitat de vida. En definitiva caldria millorar l'entorn en el qual té lloc la vida dels illencs.

—Ha parlat d'una visió econòmica prou més tranquil·litzadora que no fa uns anys, però hi ha un problema d'atur que ens preocupa a tots. Hi ha, a les Illes, la creença que difícilment es podrà donar feina als milers d'aturats actuals i que, d'altra banda, és impensable dur a terme una política demogràfica que, sense abandonar mai l'humanitarisme, permeti a tots els naturals de les Illes guanyar-s'hi la vida. Com veu vostè aquest problema?

DIFÍCIL SOLUCIÓ PER A L'ATUR

—D'entrada li he de dir que difícilment pugui dur-se a terme una política demogràfica autònoma. No crec que la Constitució espanyola ho permeti, però el que sí pot fer la comunitat autònoma és treballar dins la política d'assistència social. Ara bé, pel que fa a l'atur,

considerar que el problema s'ha fet més gros del que en realitat és. Crec, sincerament, que les xifres d'atur a les Illes des del 77 ençà no són ni d'un bon tros un indicador vàlid del comportament del conjunt de la nostra economia. La renda de les Illes des del 74 ve experimentant un augment anual acumulatiu de l'1,6 per cent. És a dir, que dins la crisi, l'economia continua progressant a nivell de renda. No ho fa al mateix nivell d'abans, però que continua creixent és innegable. I això es contradiu amb un atur que passa de 0 a 40.000 aturats. Què vol dir tot això? Senzillament que l'evolució de l'atur no depèn de l'evolució econòmica interna, sinó d'un conjunt de factors entre els quals un, i no el més important, és la conjuntura econòmica de les Illes. Més encara, els llocs de treball han anat augmentant en els darrers anys, si exceptuam 1980. Així de clar. Llavors tenim que el problema de l'atur depèn més que res d'una solució que vagi paral·lela a la solució del problema a nivell estatal, sense que això vulgui dir que no es pugui fer res aquí.

—Per tant...

—Jo no vull dir que el problema no sigui greu. Ho és, i molt, evidentment, pels treballadors que sofreixen les conseqüències, però el fet és que la nostra economia no està empitjorant i que, en conseqüència, podríem esperar sortir de la crisi amb suficient capacitat de gestió per a gaudir d'un benestar prou elevat. Ara bé, s'ha de resoldre el problema social i, com he dit abans, aquí es un dels camps on el govern autònom pot jugar millor. Com ho pot fer? D'entrada se m'acudeix un sistema que sol ésser eficaç: incentivar la iniciativa privada.

S. V.

El Drach

BIJUTERIA DE NOVETAT
OBJECTES TIPICS DE MALLORCA

Sant Domingo, 11

CIUTAT

Diario de Mallorca

un diari

per a tots els mallorquins

Davant el procés autonòmic

L'economia de les Illes es troba en un moment crític

per Sebastià Verd

L'economia de les Illes o, millor dit, l'economia de cadascuna d'elles, viu moments crítics per al seu esdevenidor. Això es quelcom semblant a dir que la pròpia societat, els distints pobles que formen les Balears i Pitiüses, travessen moments decisius. En conjunt, les Illes acaben de viure un dels episodis més transcendents de la seva història. Segurament tan transcendental com, si ens remuntam al fons del temps, a la conquesta catalana, la qual arribà a configurar el poble illenc actual. L'anomenat boom turístic suposà un autèntic esclat per a la vida de les illes, trencant brusquement amb formes de vida que s'havien perllongat per espai de moltes dècades i fins i tot segles, deixant de banda els vells costums. La vida, definitivament, es modernitzà, però de quina manera...!

La dècada dels vuitanta, en la qual les Illes arribaran a l'autonomia o, si preferiu dir-ho així, a un estadi superior de descentralització respecte a la tirania centralista de l'època passada, es caracteritza per un intent d'estabilització i d'estudi de noves vies que han de fer possible mantenir una activitat econòmica suficientment important com per a garantir la prosperitat de tot l'arxipèlag, una regió natural d'Europa que segons un recent estudi del Banc de Bilbao no deixa de formar part del terç de coa de les regions manco desenvolupades d'Europa. És a dir que, tot i les il·lusions que

han fet creure a la població en els darrers anys, no es pot parlar de Balears com unes illes riques, per bé que siquin, segons el mateix estudi, la quarta de les regions o nacionalitats de l'Estat espanyol en nivell de renda.

CONTROL PER AL TURISME

I aquesta autonomia arriba, per afeït, en un moment especialment delicat. El model econòmic desenvolupat fins ara ha de menester una correcció important. Avui se sap que és del tot impossible pensar en substituir el turisme, però també se sap que a partir del turisme, com a motor, pot dur-se a terme una política equilibradora de la societat. És a dir que el turisme deixi de ser el tot per ésser una part, encara que continuï éssent la més important. De fet, quasi sense adonar-nos, és una realitat que poc a poc els illencs i concretament els hotelers s'han apoderat de la indústria del turisme, fins ara en mans foranes, recuperant el control per bé que continuï existint un elevat grau de colonització. Igualment ja hem sentit parlar, des de les més altes esferes oficials, que cal empènyer l'agricultura i la indústria —una indústria no contaminant— per a poder crear nous llocs de feina. És a dir, que hi ha una inquietud econòmica i, al mateix temps, una forta preocupació, ja que davant les bones perspectives que teòricament podrien

trobar, tot i que la crisi internacional continua sense resoldre, presenciem la fallida d'importantes empreses, diguem-ne tradicionals.

És a dir que ens trobam davant la necessitat de dispondre d'un pla econòmic o, dit d'altra manera, d'un programa de govern autònom interessat en establir les bases del desenvolupament futur de les Illes, un programa que no té perquè coincidir necessàriament d'una illa a altra, però que pot trobar dins d'un principi de solidaritat la suficient capacitat de gestió com per a promoure activitats complementàries que ajudin a un progrés comú. El fet que les Illes gaudeixin d'un nivell de renda proporcionalment alt en comparació a Espanya no vol dir altra cosa que capacitat per a continuar endavant amb el progrés, però... alerta! amb un progrés que no continuï éssent destructor per a la qualitat de vida que, ara i ací, cal protegir per davant tot, defensant els valors de la naturalesa i unes bases de convivència tranquil·la a cada un dels pobles. Tot això s'ha de tenir present des d'una perspectiva econòmica de l'autonomia.

PROGRÉS IRREGULAR

Si més no, contràriament al que sovint s'ha dit, el nivell de renda de les Balears no ha progressat més que tres punts en relació a la mitjana estatal des de 1955 ençà. És a dir, que el progrés segurament podria haver-se trobat per

LLUC

**Bolletí
de
subscripció**

NOM

DIRECCIÓ

POBLACIÓ

es fa subscriptor de la revista **LLUC** per l'any 1982. Pagarà l'import

..... enviant gir postal o taló bancari barrat

..... contra reembossament (o al cobrador domiciliari si viu a Ciutat de Mallorca)

..... per un rebut domiciliat a Banc o Caixa

Marcau amb una X la forma de pagament que us interessi.

Retallau i enviau aquest bolletí de subscripció a **LLUC**, apartat de correus 619, Palma de Mallorca, i rebreu puntualment al vostre domicili la nostra publicació bimestral.

altres camins distints al turisme massiu (com es el cas, sense sortir de casa, de l'illa de Menorca) però, de qualsevol manera, tampoc es pot fugir de la realitat i aquesta ens mostra com s'ha produït en aquest darrer quart de segle un augment demogràfic molt superior a l'increment vegetatiu de la població. A més, periòdicament, les Illes es troben envaïdes per un autèntic exèrcit d'ocupació que, tot i emprar mètodes que es diuen pacífics, ha anat destruint les arrels de la societat autòctona. Cert és que moltes, moltíssimes coses, s'havien de transformar, que una societat totalment ruralitzada no podia sobreviure en un món eminentment urbà, però en qualsevol cas hi ha camins i camins i, potser, l'elegit o, millor dit, l'imposat a la nostra societat per a la seva transformació ha estat el més espinós de tots els possibles.

Ara, però, hem arribat al camí definitiu, al manco fins a final de segle. Juntament amb el que hi havia de dolent en la forma d'esser i viure de les Illes s'ha arrabassat el que era bo i, en contrapartida, s'ha arribat a una situació urbana que des del punt de vista sociològic és evidentment superior, però que aporta fortes dosis de destrucció pel manteniment de la necessària solidaritat dels pobles. Cal ara reconstruir el que hi havia d'aprofitable i filtrar l'herència de les darreres dècades per a convertir el turisme en quelcom digne d'esser mantingut com, tal com reiteradament se'n diu, el motor de la nostra economia.

UN REPTE IMPORTANT

El repte és important, perquè d'un bon ordre econòmic dependrà també un bon ordre cultural i social. Evidentment ens resulta molt difícil de pensar en altres coses mentre les xifres d'atur registren 40.000 persones sense feina durant l'hivern. Quina horrible màquina de desocupació s'ha creat? És evident que hi ha hagut una total despreocupació pel futur i, fins ara, només es vivia el present, sense mica de planificació. És, doncs, planificació el que ens ha faltat, però planificació dins de la nostra societat, tal com mana la Constitució espanyola, només es pot entendre com una eina per a crear les bases del desenvolupament econòmic, mai no com

una imposició des del govern. Cal, per tant, que aquesta planificació sigui adoptada previ un pacte entre tots els sectors compromesos amb el futur de la societat il·lenca. Cert, però ¿com aconseguir-ho? Sens dubte, aquest és l'objectiu prioritari que ens ha de marcar la futura Comunitat Autònoma de les Illes Balears. Altra cosa, no definint el model futur, seria perdre el temps i la llavor.

Siguem realistes. El turisme continuarà. Les Illes, perdut ja el seu primitiu atractiu d'esser terres allunyades i misterioses, poden esdevenir el lloc d'esplai preferit dels europeus. Per tant han d'esser un autèntic paradís on l'ordre natural sigui conservat, on la bellesa dels paisatges suposi un descans per al visitant i on la pròpia cultura floreixi com a prova de la personalitat d'un poble que accepta el seu paper en el context europeu però manant ell les seves regnes. L'economia ha deixat d'esser assumpte exclusiu dels doblers, perquè ja no es tracta de mantenir un model colonial on l'únic important era treure divises per a poder mantenir un cert equilibri de la balança de pagaments estatal. Ara, no oblidant els principis de solidaritat que tant sovint ens recorden com excusa i per tant desvirtuant-los de la perpetuació dels models passats, s'ha de començar a planificar de cap al propi futur. I això ha de quedar clar i més ara, en aquests moments que inevitablement ens mostren un enorme dubte.

UN DIFÍCIL LABERINT

Per això l'autonomia no pot esser la finca exclusiva d'uns determinats personatges de la nostra societat que, bé des del poder, bé des dels afanys de conquerir-lo, poden sentir l'estatut com quelcom privat i exclusiu. La societat, en el seu conjunt, gairebé no participa i, d'aquesta manera, s'entra en un laberint on trobar la sortida suposarà llargs dies o anys de recerca. La preautonomia, tot i essent necessària com a transició, ha estat massa llarga. Ha creat desil·lusions que és la primera passa cap a la creació d'enemics. Però, malgrat tot, hi ha tot un sector econòmic que, per les raons que siguin, sembla que vol donar suport al procés autòmic. Certa banca, certs estaments so-

cial —alguns hotelers fins i tot— han mantingut contactes de cara a donar suport, a la futura Institució autonòmica. L'acte de presentació del llibre «Evolució Econòmica de les Balears» va constituir el millor exemple del que aquí es diu. I, això no obstant, encara estam lluny d'aconseguir una mobilització més o manco generalitzada dels recursos econòmics del país en funció de les seves necessitats.

Salvar l'economia de les Illes suposa una intenció solidària per a tota la societat. Altra cosa, els sistemes oligàrquics que alguns voldrien veure imposats —i Eivissa n'és una prova lamentablement evident— no seria sinó una perpetuació d'un sistema colonial en benefici d'unes determinades persones. Per això no seria necessari, ens resultaria fins i tot perjudicial, lluitar per a l'autonomia. En canvi si entenem que l'economia ens ha de dur a una lògica planificació territorial, a fer un ús racional de tots els recursos naturals de les illes i ha donar feina, estiu i hivern, a tots els fills de cada un dels pobles balears i pitiusos, llavors sí que la necessitat d'autonomia esdevé fonamental.

En aquest sentit s'ha de dir que la situació actual no és, baldament els milers d'aturats, desesperant. És greu, però no desesperant. Els problemes existents poden resoldre's. Només s'ha d'estudiar a fons tots i cadascun dels sectors implicats en el desenvolupament. Això, però, només pot arribar d'una consciència col·lectiva prou dinàmica, la qual cosa ha estat sistemàticament frenada per tots aquells que des del poder han fet del crit al seny un recurs fàcil per acallar la crida, sovint molt més forta, de la demagògia, perpetuant així, tal volta sense voler, la demagògia. És a dir que l'ús excelsiu del seny complica la situació, ja que impedeix avançar. Per aquest motiu bé aniria que tots aquells que tenen poder de decisió sobre el sistema econòmic es deixassin de coverbos i posassin la gran màquina a treballar. Només així els pobles de les Illes podran tornar a aixecar el cap, satisfets d'haver tornat a controlar el seu sistema, orgullosos de representar un paper digne tant a la comunitat de nacions d'Espanya com d'Europa.

SEBASTIÀ VERD

RÀDIO POPULAR

una amiga de tot lo dia

C. O. P. E.
MALLORCA

Aina Moll

Llengua i autonomia

No crec que sigui necessari demostrar que no és possible el recobriment de l'autonomia sense el recobriment de la llengua. Autonomia vol dir autogovern, i és clar que per autogovernar-se un poble ha de tenir consciència clara de la seva pròpia identitat, saber qui és, d'on ve i on vol anar. I el signe més clar i més fàcilment identificable de la identitat d'un poble és la lingüística. «Poble que sa llengua cobra se recobra a si mateix», va dir Marian Aguiló en una frase que s'ha fet tòpica però que manté incòlume la seva profunda veritat.

A Espanya, pobles i llengües convisqueren pacíficament durant segles, independentment de la forma unitària o plural de la seva estructura administrativa. Els pobles de la Corona d'Aragó tingueren una estructura confederal, en la qual cadascun mantenia la seva llengua pròpia i les seves pròpies lleis, segons les quals es governava. La unió de Castella i Aragó sota una mateixa corona amb els reis anomenats Catòlics no alterà la situació. Va ser la imposició de l'uniformisme centralista en nom del «dret de conquesta» la que provocà el bandejament de les llengües no castellanes de la vida oficial dels seus pobles. L'intent de despersonalització ha durat (amb curtíssimes pauses) prop de tres segles i ha causat greus perjudicis a les llengües i cultures d'Espanya —incloses les castellanes, que han aparegut, sense tenir-ne cap culpa, com a opressores de les altres—. Naturalment, en iniciar-se la nova etapa democràtica de l'Estat espanyol, s'ha fet evident la necessitat de permetre que cada poble recobri la seva personalitat pròpia, i s'ha acudit a «l'Estat de les Autonomies».

EL MARC CONSTITUCIONAL

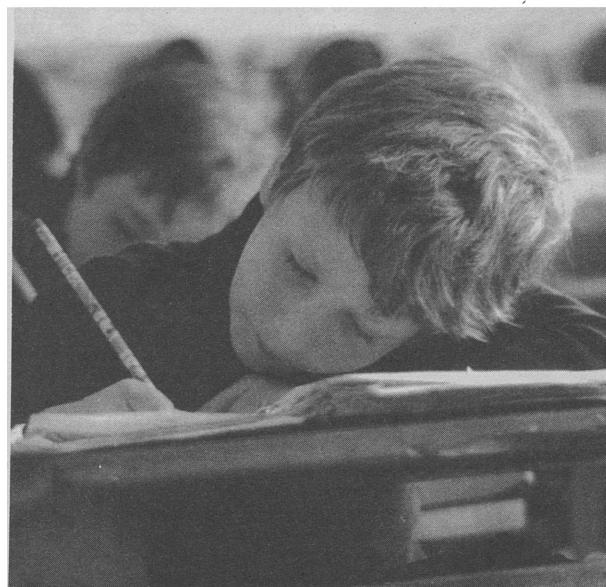
Deixem de banda l'anàlisi d'aquest projecte d'Estat autònom i de les dificultats que la seva realització comporta. El fet innegable és que aquesta és l'única sortida constitucional que tenim al nostre abast, que aquesta sortida és el resultat de la tasca de tots els partits que en la primera etapa democràtica aconseguiren representació popular, i que aquest resultat va ser sotmès al poble i aprovat molt majoritàriament en referèndum. És a partir d'aquesta Constitució que cada poble, per mitjà del seu Estatut, ha de completar el marc legal del seu autogovern.

Els primers Estatuts d'Autonomia que han entrat en vigor correspon a nacionalitats històriques que tenien llengua pròpia diferent de la castellana, i han plasmat de manera ben clara el recobriment d'aquesta llengua pròpia com a element especialíssim de la seva personalitat.

LA LLENGUA, A L'AVANT-PROJECTE D'ESTATUT DE LES BALEARS

També l'Estatut de les Balears haurà d'establir el marc de relació entre la llengua oficial de l'Estat i la pròpia de la Comunitat.

Igual que a la Constitució i a l'Estatut de Catalunya, el tema de la llengua és tractat a l'article 3 de l'avant-projecte d'Estatut que ha estat divulgat entre el poble de les Illes i que és d'esperar que sigui confirmat per la Comissió que n'ha de fixar el text definitiu. L'article 3 de l'avant-projecte diu així:

1. La llengua catalana, pròpia de les Illes Balears, tindrà, juntament amb la castellana, el caràcter d'idioma oficial, i tothom el dret de conèixer-la i emprar-la.

2. La normalització d'aquesta llengua serà un objectiu dels poders públics de la Comunitat Autònoma.

3. Ningú no podrà ser discriminat per raó de la llengua.

Tenc entès que hi ha un altre text alternatiu, més ambiciós, que se suposa que quedarà minoritari. De totes maneres, aquest text pot ser suficient, sempre que se respecti, tant en l'esperit com en la lletra, allò que diu. Vegem-ho:

a) La llengua catalana, pròpia de les Illes Balears...

D'una banda, el nom de la llengua és enunciat amb tota claredat. No s'hi val a intentar introduir deformacions ni afegitons, com el de l'anomenat «decret de bilingüisme» que, en parlar de forma aparentment innòcua de «las modalidades insulares de la lengua catalana», ha introduït elements de confusió que han estat a punt de causar greus perjudicis (no conjurats del tot en el moment que escric aquestes ratlles) a l'ensenyament de la nostra llengua i literatura i als seus titulars numeraris.

D'altra banda, queda clar, com a l'Estatut de Catalunya, que a les Balears hi ha una sola llengua pròpia i dues llengües oficials. No s'hi val, doncs, a parlar de «bilingüisme armónico» (si anam d'aquest pas, la paraula harmonia i els seus derivats sofrirà en poc temps una degradació semàntica irreversible), com si tinguéssim dues llengües igualment pròpies i oficials. La llengua pròpia d'un

territori és consubstancial del poble que l'habita, independentment del **status** administratiu que li és reconegut. Llengua oficial és una llengua que, per determinació política i administrativa, s'empra per a les relacions públiques de la comunitat. Després del Decret de Nova Planta, el català continuà essent la llengua pròpia de les Balears, però deixà d'esser-ne llengua oficial: no hi hagué més llengua oficial que el castellà (que continuà essent «foraster»). Ara es reconeix que la llengua pròpia del país té perfecte dret a ser emprada com a llengua oficial i que se li dona novament accés als usos públics al costat del castellà (que no és privat de la seva oficialitat), però la inversa no és veritat: el castellà no passa a ser llengua pròpia també de la comunitat: decidir que una llengua sigui pròpia o no, està fora de l'abast del legislador (si no fos així, el català ja no existiria...), com decidir que unes illes deixin de ser illes, o que estiguin situades al Mediterrani o a l'Atlàntic.

b) Tothom té el dret de conèixer-la i d'emprar-la.

El dret de conèixer-la implica l'obligació dels poders públics de proporcionar a tothom les possibilitats d'adquirir-ne el coneixement.

El dret d'emprar-la implica que ningú no pot ser obligat a emprar l'altra llengua oficial, i per tant que tots els funcionaris i prestadors de serveis públics la coneixen en grau suficient per poder-hi complir les seves funcions. El dret d'emprar qualsevol de les dues llengües oficials respon a l'administrat, no al funcionari.

En el camp de les relacions privades, és evident que la convivència de les dues llengües depèn de la bona voluntat de tots, perquè tots els ciutadans són igualment subjectes de dret, i no es poden establir prioritats. Però si els poders públics proporcionen a tots el coneixement de les dues llengües, no hi ha cap inconvenient a entendre's en conversa bilingüe, parlant cadascú la seva llengua: sempre serà molt millor que l'estranya mescla que fan ara certs mallorquins —i sobretot certes mallorquines— que canvien de llengua d'una frase a l'altra, sense cap circumstància que ho justifiqui.

c) La normalització de la llengua ha de ser un objectiu dels poders públics.

És a dir, que no s'han de limitar a proporcionar-ne el coneixement, sinó que han d'impulsar el seu ús normal com a llengua oficial i pròpia de la Comunitat.

d) Ningú no podrà ser discriminat per raó de la llengua.

Això vol dir que tots els ciutadans són exactament iguals i tenen els mateixos drets, sigui quina sigui la seva llengua individual.

No vol dir, però, com de vegades qualcú tracta de fer creure, que no se'n pugui exigir el coneixement per a l'ingrés en un cos de funcionaris o per entrar de dependent en una botiga. Si tots els ciutadans tenen el dret d'emprar les dues llengües, l'Administració i les empreses de serveis públics tenen l'obligació de poder-los servir en qualsevol de les dues llengües. Un cop arribats a una situació de normalitat, aquesta obligació ha de valer evidentment per a cada funcionari o servidor públic individualment. En la primera etapa de transició, com que no podem esperar que els funcionaris actuals adquireixin el coneixement del català per una bufada d'inspiració, és evident que l'obligació afecta més aviat les oficines públiques i les empreses que els individus. Però com que a hores d'ara tothom sap el castellà, és ben possible que per complir aquesta obligació s'hagi d'exigir per a les noves contractacions el coneixement de la llengua del país.

No s'hi val rebutjar aquesta exigència tractant-la de discriminació: perquè si el funcionari no coneix la llengua, qui resulta discriminat és el ciutadà que no pot exercir el seu dret a emprar-la.

Si en l'aplicació de l'Estatut s'ha de tenir en compte tot això i actuar en conseqüència, un text com el que proposa l'avant-projecte pot ser molt vàlid per conduir-nos a la normalització.

PRINCIPALS DIFICULTATS QUE TROBAREM

En la primera etapa, toparem sens dubte amb una sèrie de dificultats, degudes a la inèrcia d'una llarga etapa de monolingüisme oficial i de diglòssia quasi estable que han determinat unes pautes de conducta lingüística difícils de corregir, i a la manipulació que fàcilment es pot fer d'aquesta inèrcia per part dels qui es resisteixen a renunciar als privilegis que fins ara havia acaparat el castellà com a única llengua oficial dins tots els territoris de l'Estat. Les principals d'aquestes dificultats seran les següents:

1. Manca de consciència de la unitat de la llengua i del registre lingüístic propi de l'ús públic.

La modalitat estàndard de tota llengua de cultura, la que correspon als registres lingüístics de la comunicació pública, s'aprèn normalment a l'escola i es practica amb la lectura, els mitjans de comunicació i els actes públics. L'escola proporciona també la noció de la unitat de la llengua i de la seva extensió geogràfica. Com que el català ha estat proscribit de tots aquests àmbits durant segles, els illencs d'avui (i els catalans i els valencians) no posseeixen el coneixement de la modalitat ni la pràctica dels registres estàndard de la seva llengua, amb conseqüències greus com són l'ús d'un llenguatge col·loquial en la comunicació pública o en els actes solemnes, o el rebuig de la unitat de la llengua, que no coneixen.

Així, mallorquins que consideren natural que la TVE tenguí locutors andalusos o canaris, o fins i tot sudamericans, pretenen que l'informatiu balear sigui expressat «en mallorquí i no en català»; i mentre consideren natural que un professor de llengua i literatura castellana sigui de qualsevol regió on es parla castellà, o fins i tot català o mallorquí, pretenen que els professors de llengua i literatura catalana de les Illes siguin exclusivament illencs (i de passada els priven d'ensenyar la seva assignatura fora de les Illes). I el mal és que aquesta absurditat és fomentada amb convocatòries d'oposicions on el nom de l'assignatura incrementa amb un anticientífic «modalidad balear» que no constava en el Decret en funció del qual són convocades...

2. Manca de consciència del deure de la comunitat balear de conservar el patrimoni lingüístic i cultural rebut dels avantpassats.

És com a conseqüència d'aquesta manca de consciència que proliferen les actituds de comoditat, com «no sé escriure en català, i a la meua edat ja no és hora d'aprendre'n», o «el català (sovint diuen «el mallorquí», de manera que allò que rebutgen no és el registre alt de llengua que no posseeixen sinó íntegrament la llengua pròpia) no serveix per res, val més aprendre l'anglès», o bé «en castellà ens entenen tots, ¿per què hem de complicar la vida als castellans parlant-los en mallorquí?»; etc. Naturalment, qualsevol d'aquestes actituds, adoptada col·lectivament, tendria prou força per fer desaparèixer en poc temps les possibilitats de supervivència de la llengua de les Illes.

3. Enfrontaments entre parlants d'una i altra llengua.

Per evitar-los, hem de ser conscients que la convivència pacífica de les dues llengües i dels seus parlants en un mateix territori només és possible si tots coneixen les dues llengües i respectar els drets lingüístics dels altres tant com volem que respectin els nostres.

Acceptar que és possible viure a Mallorca sense saber la llengua del país equival a acceptar que s'hi pot viure sense saber castellà. I entrar en exigències exclusivistes d'un signe o l'altre ens introduiria en un conflicte de difícil solució.

Llengua i autonomia arribaran a bon port a les Illes, com a les altres Comunitats Autònomes de llengua no castellana, si tota la comunitat del territori assumeix realment l'existència d'una sola llengua pròpia del territori i dues llengües oficials amb igualtat de drets, i actua en conseqüència.

Josep Rosselló

Autonomia i cultura, o la ideologia de l'exili

Sota el títol genèric d'autonomia i cultura es poden escriure moltes i diferents coses. Des d'una relació estricta de les competències de la preautonomia i la futura autonomia en matèria cultural, a una anàlisi crítica —o amb voluntat de ser-ho— del paper que juguen les institucions en el camp de la cultura, passant pel panegíric de la tasca desenvolupada en els darrers dos anys, a l'estil d'allò que deia **qué buenos son los padres escolapios, qué buenos son que nos llevan de excursión**, que podria anar signat fins i tot pel conseller Conrado.

Quan em van plantejar que fes aquest escrit, no vaig saber molt bé per on m'havia de girar. Ni per on començar. Només una cosa tenc molt clara, per un convenciment tal vegada no massa basat en dades quantificables, però que sí es veu en l'ambient: el món cultural de Mallorca està esmorteït. D'uns anys cap aquí, les coses van empitjorant, per molt que determinats elements vulguin, afectats per un perillós triomfalisme, fer-nos creure el contrari.

A la fi, m'he decidit per no fer res d'allò que escrivia més amunt, ni relació ni panegíric, ni tan sols una anàlisi massa crítica. L'única pretensió d'aquestes línies és recollir un grapat de reflexions, més o manco embastades, perquè serveixin si més no com a element d'un debat que consider necessari i urgent, sobre la realitat cultural a Mallorca, sobre el moviment cultural, sobre la política cultural que es fa, sobre els protagonistes de la cultura.

UN ESTATUT AMBIGU, PORUC I POTSER ACIENTÍFIC

En aquest moment del decurs de la nostra història, cal referir-se, en parlar de cultura, al recentment aprovat projecte d'Estatut d'Autonomia i, en concret, als seus articles diguem-ne culturals. Tot tenint present que l'Estatut és fruit fonamentalment d'un pacte entre dos partits estatals, UCD i PSOE, dels quals almenys un, el governamental, ja ha demostrat fins on pot arribar en la seva voluntat cultural, a través de la política empresa des del Consell per Josep Francesc Conrado de Villalonga.

Els articles 3, 10, 12 i 13 del projecte són ben bé els que defineixen tot el que es pot fer en matèria cultural a partir de l'autonomia, i també estableixen el marc d'allò que se'n pot esperar.

L'ambigüitat que sempre ha definit la posició d'UCD davant el tema de la llengua, queda també reflectida en la redacció dels articles, quan a l'hora d'establir l'oficialitat del català, juntament amb el castellà, s'introdueix un afegit absolutament innecessari (*La llengua catalana, pròpia de les Illes Balears...*), que pot donar peu a maniobres disgregadores, com ja s'apuntà dintre de la comissió redactora.

Tanmateix, allò que és més perillós és l'establiment i la institucionalització de les anomenades **modalitats illenques** del català, una cosa que mai no ha existit i que representa un acientifisme evident. Aiximateix es parla, sempre en termes ambigus i contradictoris de tradició literària autòctona, de cultura autònoma...

Al cap i a la fi, tot s'explica per la por. La por que han tengut, tant UCD com PSOE, de deixar ben clar que Mallorca, i totes les Illes, estan culturalment immerses dintre de l'àmbit català. Hi ha hagut por de proclamar, sense estranys matisos ni afegitons polítics, la catalanitat cultural i, és clar, lingüística de les Balears. I de recollir el fet inqüestionable que la nostra cultura, la que ens

diuen **cultura autònoma**, amb tot i les seves particularitats, és cultura catalana indissoluble de la que es fa al Principat i al País Valencià.

Aquesta manca de definició és, com deia, políticament perillosa. L'Estatut, sense ésser lletra impresa només, no passa d'ésser pura teoria, que haurà d'ésser aplicada pels homes. I, en funció de la correlació de forces, aquest Estatut ambigu pot servir a qui vulgui dur endavant una tasca de disgregació cultural, de les Illes respecte de la resta de Països Catalans.

Competències culturals n'hi ha, a l'Estatut. Garanteix, d'una o altra manera, el control de la comunitat sobre l'ensenyament i, molt especialment, l'ensenyament i potenciació de la llengua catalana. Però sempre amb totes aquestes ambigüitats ja apuntades.

CULTURA INSTITUCIONAL I INSTITUCIONS DE CULTURA

Tanmateix, la cultura no depèn de l'Estatut. Vull dir que per molt que el text fos el **non plus ultra** en matèria cultural, ens segueix fallant l'element

humà. És ben evident que la cultura de la nostra terra necessita, a nivell institucional, quelcom més que un Conrado de Villalonga i un Joan Nadal. No parlem ja de la Delegació Provincial del Ministerio de Cultura, que només es dedica a fomentar uns curiosos cercles d'escriptors castellanoparlants, encapçalats pel seu mateix secretari, l'inefable José María Fortezafent cultureta i rebent, se suposa, sucoses subvencions oficials.

Des de la Conselleria de Cultura s'han dedicat només a potenciar tot allò que pugui donar suport científic al seu invent de cultura balear, per altra banda inexistent. El conseller Conrado viu de les rendes del Decret de Bilingüisme, cansant-se de recordar que el tenim gràcies a UCD i presentant-lo com el sùmmum de les necessitats culturals d'aquesta terra. Ha arribat a dir que la nostra cultura, la cultura catalana a Mallorca, no ha de menester normalitzar-se, sembla que també defensa la teoria del darrer ministre de Cultura, Iñigo Cavero, que ja és normal.

També s'ha de parlar, emperò, de la política cultural de l'Ajuntament de Ciutat. Precisament del de Ciutat, si més no pel pes específic que té dintre de Mallorca, per la mateixa repercussió que poden tenir els actes que organitza i, en general, la dinàmica cultural que pugui generar, i perquè és un ajuntament d'esquerres. Hom podria esperar d'una

política cultural d'esquerres més del que ens està oferint.

L'amic Joan Nadal sembla haver trobat la seva gran vocació frustrada de promotor d'exposicions d'art. Perquè no fa pas res més: vénga pintures per aquí, vénga escultures per allà. I no és només això, la cultura. Què ha fet el Consistori ciutadà per a potenciar un moviment cultural ampli i popular?

Altra història és el seu pla de normalització lingüística dintre de l'activitat municipal i ciutadana. Està aprovat a proposta del regidor nacionalista Pirelló, però sembla dur camí de quedar enterrat dintre d'un calaix.

Al cap i a la fi, uns per decisió premeditada sorgida d'una convicció política, i els altres per deixadesa i manca de coratge, els responsables institucionals de la cultura n'estan afavorint una de caire força provincià, esmorteïda i esmicolada.

Hi ha, tanmateix, altres institucions responsables de l'actual situació de la nostra terra. I no són pas institucions oficials, sinó aquelles altres que, anys endarrera —no massa, tampoc—, van ésser dinamitzadores de tota una activitat socio-cultural a Mallorca. Què se n'ha fet? Cal suposar que, pensant en l'errònia creença que, amb l'arribada de la democràcia, tot s'arreglaria, ara han perdut ben bé el nord de la seva activitat, i resten mancades d'una finalitat definida, sense saber exactament quin és

el seu paper i sense jugar-ne, al cap i a la fi, cap.

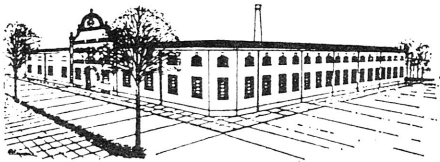
...I ELS PROTAGONISTES, QUÈ?

Els protagonistes de la cultura, els intel·lectuals, els professionals, tampoc no s'han lluitat, darrerament. Fa uns anys, estaven immersos en un moviment autènticament viu. Era, tal vegada, una actitud de resistència. Ara, aquesta ha estat substituïda per una actitud d'exili: no és, òbviament, un exili físic, però és exili al cap i a la fi.

Els homes de la cultura, a Mallorca, són tan culpables de l'actual situació com ho pugui ésser l'Administració. No és l'actitud que han adoptat, en cap cas, la més adient a la nostra situació cultural. Uns, tal vegada de bona fe, han volgut jugar amb l'estament oficial i ara resten integrats dintre d'aquesta política oficialista, difosa, contradictòria. D'altres han duit la resistència a tal punt, que han quedat **out-side**, fora de joc, tancats en una torre d'ivori més gran, més compacta que aquella de la qual parlaven els gramscians.

Tots plegats han consentit, tot comptant, que les institucions, els organismes oficials, anassin fent la seva, sense protestar gairebé, sense ésser capaços de tirar endavant un moviment, necessari a hores d'ara, de denúncia del joc que duen entre mans les autoritats culturals.

JOSEP ROSSELLÓ

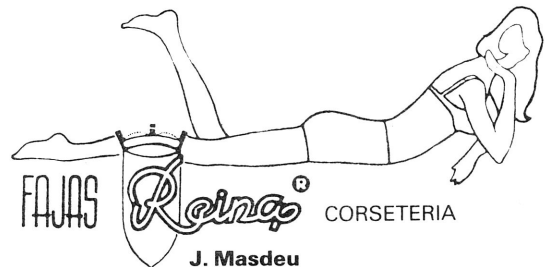

FÁBRICA D'ARTICLES DE PELL
guants
bosses
peces de vestit
i marroquineria en general

Gran Via de Colón

Telèfon 50 19 00

INCA

Josep Tous Ferrer, 1 - Tel. 216033 - Palma de mallorca

al servei

de la dona

jove i elegant

dona
corseteria

J. Masdeu

COLON, 62 - Tel. 216558
Palma de Mallorca

L'ensenyament: qüestió de voluntat política

per Miquel Rayó i Ferrer

1. Pens que la primera i més urgent tasca que hauria d'haver emprès el **poder públic** de les Illes és el de possibilitar la recuperació de la identitat històrica i cultural —i per tant, política— del poble que hi habita. Pens també que aquesta suggerència és vella i que, a més, està a punt de perdre qualsevol significat progressista. Sens dubte, en aquests anys de règim democràtic, moltes paraules i expressions han perdut no sols les seves connotacions d'esperança i d'il·lusió, sinó també el significat estricte que abans tenien en qualsevol catàleg lèxic (almenys, però, el poder s'ha preocupat de corregir el nostre vocabulari i això sempre és d'agrair). Pens, finalment, que tal pèrdua de valors i de significats ha estat afavorida i potenciada per allò que hem anomenat eufemísticament els poders públics. N'ha estat la causa, doncs, la voluntat política d'uns personatges concrets.

2. La imprevisió, les concessions vergonyants —el cas de la **modalitat balear**, per exemple—, els silencis, els pactes, caracteritzen el desenvolupament polític actual de les nostres institucions insulars. Fa temps, no massa però, algú va afirmar amb rotunditat exasperant que a Catalunya «la situació de conjunt de la llengua catalana resulta, de molt, força més precària i inquietant avui dia que no pas durant el transcurs dels decennis immediatament anteriors» (1). No m'atrevesc a escriure el mateix pel que fa a ca-nostra. No hem d'oblidar que no existeix cap enquesta socio-lingüística publicada que ens permeti recolzar cap tendència catalanista, ni que pugui ser utilitzada com una eina de pressió. Pensem que, respecte a la llengua, és trist i significatiu que només una sola escola hagi sol·licitat autorització per a impartir les classes totalment en català... Sens dubte, els canvis demogràfics, l'oblit i el

rebuig de les nostres institucions, i la uniformització cultural que ens proposen continuadament els mass-media han reeixit a les Illes quasi de forma absoluta.

3. Aquestes dues circumstàncies —la voluntat política ambigua dels nostres representants, i la manca d'un recolzament popular efectiu, han condicionat sens dubte l'elaboració de l'avantprojecte d'Estatut que ara ha de ser discutit al Congrés de Diputats. No hem de ser somia-truites: si a Catalunya i al País Basc han tengut problemes amb el poder central, nosaltres també en tindrem. Potser no tants, però, perquè la nostra burgesia al poder no té l'eima nacionalista que assoleixen les burgesies basca i catalana, i per tant les seves exigències seran mínimes i a penes no inquietaran el govern de Madrid.

4. Això és bo de veure, per exemple, si hom analitza el text de l'article 10 de l'avantprojecte citat. Se'ns diu que «Dins el marc de la legislació bàsica de l'Estat, correspondrà a la Comunitat Autònoma el desenvolupament legislatiu i l'execució de:... 12. Ensenyament». Res més. Almanco, la Generalitat exposava un màxim i un mínim en el qual podrà desenvolupar les seves competències dins la vasa constitucional. Des d'aquí, cal creure que les negociacions en matèria de transferències pel que fa al sistema educatiu, vendrà mancada de gran part de força enfront del poder central, i crec que aquesta impotència té com a causa la imprecisió en els marges mínims i màxims de competències possibles.

5. D'altra banda, mai no s'han plantejat els nostres polítics amb seriositat quina és l'estratègia que caldrà seguir fins el moment d'assolir l'autonomia plena, ni des del moment en què es tingué aquesta. Crec que les institucions locals desconeixen i tot la infraestruc-

tura amb què poden comptar, les previsions que poden tenir-se presents, els costos d'escolarització, les demandes que el sistema productiu exigirà al sistema educatiu... Tan sols no s'ha exposat quin és el model d'administració autònoma real que regirà el nostre sistema educatiu, model del qual depèn la seva eficàcia i la seva funcionalitat. La manca d'aquesta estratègia global a llarg termini, i amb programes de realització perfectament temporalitzats, és el que ens fa malviar de l'èxit resultant. Aquí caldria parlar de quin serà el grau de descentralització administrativa que ens permetrà el desenvolupament de l'Estatut, de com s'organitzarà la distribució i recapte del personal docent, la inspecció i desenvolupament dels programes escolars, etc. Així com caldria parlar esment sobre quina serà la intervenció de les corporacions locals en el desenvolupament educatiu, com s'equiparan els centres, quins seran els serveis tècnics de recollida de dades d'estudis, de previsió, etc.

6. No hi ha dubte que tot dependrà de la voluntat política dels nostres polítics de saló. Hom ha dit, a ca-nostra, que millor és el que tenim ara, que no tenir res, i que cal realitzar un treball seriós i lent si volem bastir un edifici sòlid per al futur avinent. És, possiblement, un consell encertat. El problema és, però, que si no feim via, ja mai no tindrem futur. Assegurar el correcte funcionament del sistema escolar i educatiu, i la seva rendibilitat màxima, és allò que ens assegurarà la pervivència del futur; la resta són concessions que no poden ser admeses.

(1) Els marges, n.º 15, Barcelona 1979, p. 3: «Una nació sense Estat, un poble sense llengua».

XARXA CULTURAL S. A.

Una colla de serveis culturals a ca vostra

Adheriu-vos-hi: c/. Ample, 35. Barcelona - 2

l'Església nostra

i la santedat del seu fill major

PER DAMUNT DE TOT, UN SANT

El nostre Ramon Llull escriví moltíssim, ho sabem prou, i també ha fet córrer rius de tinta després de la seva mort, sovint amb el mateix apassionament amb què ell redactava, per terra ferma o mar, els seus llibres, cartes, peticions o poemes, amb un apassionament, però, que amb freqüència no s'avenia amb la passió de l'«amic de l'Amat».

Estudis seriosos des de la formació dels primers cercles lullians fins als més recents que encara s'estan estampanant; estudis apològètics que culminarien al segle XVIII en les **Vindiciae lullianae** del P. Antoni Ramon Pasqual; crítiques sovint acerbes contra un Llull mal interpretat o desfigurat. Perquè Ramon Llull entrà també dins la mitologia medieval i en fou una conseqüència l'admiració que trobà entre els alquimistes per obres que falsament li eren atribuïdes.

Els historiadors de la llengua catalana l'han proclamat sempre el forjador de la nostra llengua literària i el seu millor escriptor fins al dia d'avui.

La història del lullisme és prou moguda i fins i tot apassionant en alguns moments, com foren plenes d'apassionament les lluites entre lullistes i franciscans d'una banda, i de l'altra tomistes i dominicans al llarg dels segles XVII i XVIII sobretot.

Però sovint s'ha oblidat el caire primordial de la personalitat de Ramon Llull: la consagració de tota la seva vida a l'Evangeli de Jesucrist; dit amb altres paraules, la seva santedat.

Es veu tanmateix que mai s'ha estroncat, des del segle XIV en què morí, la veneració dels mallorquins i dels lullistes al seu Mestre, que bellament anomenaren el «Doctor Illuminat». El seu culte és immemorial. L'Església de Mallorca, que poc després de la seva restauració al segle XIII donà a la Cristianitat un predicador tan ferm i apassionat de Jesús i del seu Evangeli, considera el beat Ramon Llull com el seu fill major tant perquè ornà de glòria els seus inicis com també perquè el considera el membre què més l'honra i la representa davant l'Església universal i el món sencer.

Per això a ningú pot estranyar que de bell nou, i perquè considera que ara són superats antics entrebancs, la nostra Església, amb el seu bisbe al davant,

promogui la proclamació de la santedat del beat Ramon Llull davant la Santa Seu, a la qual, per altra banda, tant estiugué lligada l'empresa apostòlica del nostre germà major.

LA CANONITZACIÓ QUE HA TANTS D'ANYS EST REGNE DESITJA

Convé deixar ben clar, abans de tot, que Ramon Llull és beat no per declaració del papa sinó per la veneració popular immemorial que li atorgà aquest títol, com s'esdevenia a l'Edat Mitjana. Moltes diòcesis d'Europa i molts ordes religiosos tenen innombrables «beats» per aquesta aclamació del poble. Així, per exemple, ho era el beat Albert el Gran fins que Pius XI el canonitzà per decisió pròpia, sense procés.

Essent bisbe de Mallorca, el dominic Fra Simó Bauçà, es reuniren els jurats de la universitat, ciutat i regne de Mallorca, i els síndics de la part forana, dia 15 de juliol de 1610, elegeixen dos canonges teòlegs (entre ells el fundador de la Sapiència, Mn. Bartomeu Llull), dos cavallers, dos juristes, dos rectors teòlegs, i quatre religiosos: els priors de St. Domingo, St. Francesc, St. Agustí i del Carmen, i dos notaris públics, perquè promoguin la canonització del beat Ramon Llull, en nom del Gran i General Consell del Regne de Mallorca, que dia 2 de juny havia decidit dur a terme aquesta empresa. Dia 18 de juliol del dit any els jurats manaren cridar les 14 persones que formarien la que ells ja anomenen i després s'anomenaria ja tradicionalment la «Causa pia lulliana»: «per instar davant de Sa Santedat la canonització del dit mestre Ramon Llull... per al fi y effecte de arribar a la fi de dita canonització que ha tants anys que est regne desitja». «Tots concordes ningú discrepant» acorden «procurar se canonitze un sanct de aquest regne».

La causa del beat Ramon Llull sofrí serioses contrarietats per mor de les suspicàcies que contra la ortodòxia havia aixecat el «Directorium Inquisitorium» de fra Nicolau Eymerich, dominic valencià, que era el manual dels inquisidors d'aleshores. Aquest directori clàssic escampà la mala intel·ligència, fonamentalment, de les «raons necessàries» que Llull emprava en el seu diàleg apo-

lògic amb els infeels, sobretot amb els musulmans. Ell una i altra vegada havia explicat que aquelles «raons necessàries» no forçaven ningú a la fe, que sempre és do de Déu amb la resposta lliure de l'home, sinó que la feien «raonable», eren raons més aviat de congruència, o de conveniència, per tal que mai hi pogués haver contradicció entre la fe catòlica i la raó. De fet, el gran doctor missioner no podia recolzar-se en la Sagrada Escripura per presentar els articles de la fe als mahometans: per la seva Art —enginy lògic de discórrer que ell havia atrobat i que atribuïa a una il·luminació divina— i per «raons necessàries» discutia amb moros i jueus i altres infeels (bé en terres de cristians o a la moreria) i s'esforçava per demostrar la veritat de la santa fe catòlica, però la correcta lectura de l'opus lullianum mai pot induir ningú a un «racionalisme» teològic. Ja ho demostrà l'esmentat abat de La Real, el P. Pasqual; però avui en dia encara més els teòlegs que han estudiat Ramon Llull poden defensar més apodícticament de qualsevol lapsus heterodoxe el nostre Doctor.

Però en segles anteriors la tasca no era tan fàcil ni tan convincent per a la Santa Seu, a la qual una i altra vegada els procuradors de la Causa, franciscans, proposaven el reconeixement oficial de la santedat de Ramon Llull. Des de Mallorca ordinàriament i per alleugerir el procés s'insistia en el martiri de Llull; des de Roma es demanava la revisió de les obres lullianes. En la història passada mai confluïren les dues visions de la causa. I per això la causa no arribà a bon fi. Endemés un altre llibre clàssic s'interposà en el camí: el del Cardenal Lambertini sobre els processos de beatificació i canonització dels servents de Déu on judica negativament la causa de Ramon Llull, també per les suspicàcies d'heterodòxia racionalista que hem esmentat. Lambertini seria després papa amb el nom de Benet XIV.

Sobre aquests punts històrics cal dir, abans de tot, que fer la revisió de l'immens opus lullianum aleshores era una tasca gairebé impossible perquè ni hi havia un catàleg segur ni tampoc la crítica històrica i literària havia fet els avenços d'avui. Per altra banda, el martiri històricament és indemostrable, el martiri al final de la vida quan la llegenda ens el presenta apedregat a Bugia el 1315, recollit per una nau de ge-

novesos i expirant en el vaixell quan entrava a la badia de la ciutat nadiua «en gran pèlag d'amor». Sembla que aquesta narració és una trasposició del primer «martiri» que sofrí en el seu primer viatge missioner al Nord d'Àfrica. quan, condemnat a mort per predicar l'Evangeli, fou a la fi expulsat pel cabdill moro i apedregat per una gentada abans d'arribar al port on el recolliren uns mariners de Gènova, tal com ens han trasmès per escrit la «Vita coetanea» i el manuscrit de Karlsruhe.

Si per una banda, LLull és fora de tota sospita de racionalisme teològic i és ben sant per la seva vida, pot conservar igualment el títol tradicional de «màrtir», encara que no morís vessant la pròpia sang per honrar el seu Amat, com havia estat sempre el seu delit, que retrona des del «Libre de Contemplació» fins al «Desconhort». Primerament perquè sofrí nafres mortals —l'apedregament de Tunis el 1293 o a Bugia el 1307— per la fe, i també en altres ocasions. I podríem afegir una raó moral: per ventura mai cap escriptor cristià ha enal·lit i ha expressat tant el desig del màrtir, com el nostre beat, puix donar la vida per l'Amat va inclòs en el primer propòsit de la seva conversió, junt amb la predicació de l'Evangeli.

ES L'HORA D'UNIR ELS ESFORÇOS»

Hem arribat a un punt que la claror es va fent cada dia més difana sobre la vida i l'obra del b. Ramon Llull. Per una banda tenim un catàleg crític de les obres lul·lianes, totes gairebé publicades, les inèdites ens són conegudes, són destriades les apòcrifes. El pensament de Llull, tant en si mateix com apològicament —enfront de males interpretacions—, és conegut amb més profunditat i més aclarit en les seves fonts, en l'abast de les seves expressions, intenció dels seus raonaments, etc. i més valorat pels medievalistes i pels historiadors de la teologia, de la filosofia, literatura, pedagogia, dret, etc. i pels promotors de tants i tants moviments eclesials: reforma de l'Església i retorn a les fonts, ecumenisme, promoció de la pau, evangelització, diàleg amb el món musulmà i amb els no creients en general, etc.

El gran bisbe de Mallorca, Pere J. Campins, reinicià el procés de beatificació formal de Ramon Llull, encara que romangué estroncat a la Congregació de Ritus. Pius IX, el papa de les Misions, antic bibliotecari de l'Ambrosiana de Milà, on havia conegut i apreciat les obres de Llull, tenia un gran interès en la canonització del nostre beat. Certament podem dir que si a hores d'ara fos papa, pels motius que he apuntat abans sobre les investigacions lul·lianes, l'hagués canonitzat com ho va fer amb el beat Albert el Gran. Pel juny del 1930, quan rebé el bisbe Miralles amb motiu de la canonització de la beata Catalina Tomàs, l'instà a prosseguir la causa del que ell anomenava «el gran Procurador d'infels», i del qual havia fet una gran

R. Llull davant el papa i la cort romana exposant les seves peticions (Ms. del s. XIV, de Karlsruhe)

lloança l'any 1928 en la seva Enciclica «Rerum orientalium». També, davant els pelegrins mallorquins a Roma, dia 23 de juny, dedicà elogis a Ramon Llull. El bisbe Miralles intentà revivir la Causa pia lul·liana però sense èxit.

El nostre bisbe Teodor, dia 27 de novembre, ha restaurat l'entitat que crearen els nostres jurats el 1610. El temps ha canviat i per això és normal que sia el bisbe de Mallorca i no una entitat cívica el qui es posi al davant de la causa lul·liana. El decret episcopal (B.O. del bisbat de Mallorca, 1 desembre 1981, p. 497-99) es dirigeix als creients de Mallorca i a tots els qui, arreu del món, coneixen i veneren l'obra i la personalitat del beat Ramon Llull. Convida les entitats eclesials, culturals i cíviques a adherir-se a la Causa Pia lul·liana d'acord amb la tradició del nostre poble i segons la seva activitat específica. «És l'hora, germans, que uniguem els nostres esforços tots els qui venerem la persona del beat Ramon Llull perquè la Santa Seu confirmi la beatificació que li atorgà des de temps immemorial el nos-

tre poble, i després el declari sant solemnement».

Primerament formarà part de la Causa Pia lul·liana (s'ha volgut conservar aquest nom tradicional, entranyable per la història d'esforços i devoció del poble mallorquí) una **Comissió d'estudis teològics i històrics**, que tindrà com a objectiu presentar el que primerament demana avui la Congregació romana per a les Causes dels Sants: biografia crítica, llista d'obres autèntiques, el seu examen teològic, culte immemorial, virtuts exímies. És el procés seguit ara en causes consemblants a les del nostre beat.

Cal dir que aquesta obra és més de recopilació d'estudis i dades ja ben a l'abast, que de creació. Formaran part d'aquesta comissió professors del Centre d'Estudis teològics de Mallorca, i de les Facultats de Teologia de Barcelona, Freiburg —que té un Institut lul·listic, que fa l'edició crítica de totes les obres llatines de R. Llull—, Antonianum i Gregoriana de Roma, entre altres.

UN SANT PER ALS NOSTRES DIES

El mateix bisbe Teodor assenyala en el decret esmentat que la santedat de Ramon Llull no és pura causa històrica. Podem afirmar que mai s'ha estroncat ni la devoció ni l'admiració científica per la persona i l'obra del beat Ramon Llull.

Però en els nostres dies la figura del fill més gloriós de la nostra Església té un missatge esperançador pels creients, pel món d'avui. Per als cristians, és una crida a la vivència radical de l'Evangeli, a la renovació constant de l'Església, a l'evangelització en totes les seves dimensions; una crida d'un laic, d'un home de poble, que posa de relleu la corresponsabilitat de tots en l'Església; una crida a la vida contemplativa i mística com a cim de tota l'experiència del creient.

Per a totes les Esglésies Ramon Llull és un clam a la unitat: la que ell promogué entre les d'Orient i Occident, aleshores ja esqueixades pel cisma; la que es pot trobar en la reforma constant segons l'Evangeli, tan predicada per les Esglésies d'Occident que en el segle XVI se separaren de l'Església romana.

Per al món, la santedat de Ramon Llull, reconeguda per l'Església universal, seria un crit de pau i de justícia, de col·laboració efectiva entre totes les nacions, unides per bandejar la guerra; un clam per la cultura i per la recerca constant de la veritat; un missatge de diàleg i comprensió entre totes les religions. Recordem la crida de Joan Pau II des de Paquistàn al diàleg entre cristians i musulmans —la gran curolla apostòlica de Llull—, les repetides crides del nostre papa a l'acostament al món de la cultura.

Esperem que aquesta vegada sí, la Causa lul·liana arribi «a la fi de dita canonització que ha tants anys que est regne desitja».

PERE LLABRÉS I MARTORELL

"La Caixa" a les escoles

Presentació d'activitats per al curs 1981-82

Els dies abans de Nadal, aprofitant les vacances tot just encetades a les escoles L'OBRA SOCIAL DE «LA CAIXA», en la seva secció INFANTIL va fer la presentació a l'Auditori de Ciutat de Mallorca de tres obres o activitats per al curs 1981-82 de «LA CAIXA» A LES ESCOLES. Aquesta presentació fou també l'estrena d'aquestes obres.

FESTA I CANÇONS

Corre a càrrec del grup **Sis-Som** i consta de tres espectacles i cançons al voltant de tres festes hivernenques: **Nadal, Sant Antoni i Els darrers dies.**

Nadal és temps de fer betlems, anar a Matines per escoltar Sa Sibil·la i esperar l'arribada dels Reis que ens poden dur carbó o altres regals molt més llèpols i divertits, si hem estat bons al·lots. Tot gira entorn de la celebració del naixement del Bon Jesús.

Una altra festa ben arrelada, sobretot a la nostra pagesia, és **Sant Antoni**, seguida de prop per Sant Sebastià, patró de Ciutat.

El so de la ximbomba és el ritme clàssic de les vetlades i les glossades, i les cançons de picat són una successió de picardia, divertiment i enginy que mantenen viu l'esperit popular.

En els foguerons es fan les torrades de porquim: botifarrons, xuia, llengonissa... i en el cas de Sa Pobla es menja l'espínagada, tipus de coca tradicional d'aquell poble.

Les beneïdes d'animals és l'acte més substancial del dia de Sant Antoni, que a la vila de Pollença té una continuació excepcional amb la festa de «Lo Pi» on la jovenalla s'hi engresca particularment.

Abans d'entrar la Quaresma, la gent es desfà en la gaubança dels *darrers dies*, o Carnaval. Encara que les discoteques estiguin obertes tot l'any, i el jovent pugui ballar a voler en qualsevol saó, els darrers dies arrepleguen, en un ambient més familiar, la gent que entona les cançons tradicionals d'aquests dies i es mengen les coques amb tallades.

A Ciutat s'ha recuperat, de manera multitudinària, Sa Rua que es fa pes Born, amb desfílada de carrosses i de gent disfressada. Un temps, els darrers dies obrien pas a uns dies ben rigorosos:

*Ai! Moreta, bona i tenra,
es balls se són acabats;
i tots es gusts que hem passats
se convertiran en cenra.*

*Set setmanes vénen ara
totes són de dijunar;
per set que ja n'hem passades
totes de riure i folgar.*

LA PRINCESA EMBRUIXADA

És una obra teatral de Gabriel Janer Manilla, que interpreta el grup de Teatre **Cucorba**. Els actors són Jeroni Cerdó, Gabriel Gamundí, Rafel Ramis, Francesc Aguiló i Margalida Pericàs.

L'autor d'aquesta comèdia per a infants ens en fa aquesta presentació:

Desconec el camí que he seguit fins arribar a aquesta proposició textual per a un espectacle de teatre i potser aquest hauria d'esser el sentit de les meves paraules introductòries: Explicar quina ha estat la peripècia de la princesa embruixada i reflexionar sobre la idea embrionària de la qual n'ha sorgit aquest text.

Ben segur que la idea comparegué un dia qualsevol, durant l'hivern de l'any passat. Un dia en què vaig acudir a una representació de «Les aventures d'en Pere Pistoles», bellament muntada pel grup de teatre «Cucorba». O potser durant una funció en un centre escolar. O en una nit d'estiu, en un poble petit, davant la boca badada dels nins i dels vells. És certa-

ment fascinant resseguir l'aventura d'uns personatges que han sorgit de la teva imaginació i que observes, encarats amb el públic, debanar la troca de les seves quimeres.

Aquest, emperò, és un teatre que em fascina, perquè em recorda les estrambòtiques facècies de la comèdia de l'art i em suggereix formes antigues de comicitat popular, gestos grotescs, vells camins de farsa, jocs increïbles d'escarni. Perquè és aquest el secret del teatre per nins, car ja sabeu que no hi crec, si no es tracta d'un teatre capaç també de commoure els adults. És aquest, un teatre profundament arrelat en les formes populars del riure i de la festa: la festa del joc, la disbauxa de l'escarni, la lliure i turbulenta passió de jugar amb la realitat a força d'escarnir-la, de recrear-la una vegada i altra per les vies de la imaginació, pels camins sorprenents de la intel·ligència.

És aquesta la història d'una princesa de rondalla, d'una gent de rondalla que va viure, fa molts d'anys, en un temps de rondalla. Hi ha en l'espectacle un seguit d'elements extrets del món meravellós dels contes antics: pedres màgiques, llunes que pengen, una reinterpretació de la rondalla: la voluntat de cercar una nova dimensió a l'antiga epopeia del poble. «La princesa embruixada» contra l'aventura d'una princesa que s'agradava d'imaginar fantasies... Tot-hom arribà a creure que no alenava per ver i que deia mentides. Ningú no entenia que, com els nins, la princesa tenia diverses veritats...

Hi ha en aquest text la voluntat ferma de reivindicar l'exercici de la imaginació, el dret d'aixecar dins el cap una vegada i altra les imatges de la realitat, configurades a partir d'allò que som cada un de nosaltres. També, la voluntat d'arribar a comprendre que pels camins del llenguatge —del joc amb les paraules— creix cada dia i s'estructura el pensament dels nins.

METGE PER FORÇA

És una versió lliure, feta per Martí Mayol, de la cèlebre obra de Molière (1622-1673).

Talment com una recreació, al seu temps, de la «Commedia dell'Arte», Molière ens proposa un joc que ens mena a situacions prou divertides i embolicades, contraposant la vida rústica a la burgesa.

La direcció i les màscares de la comèdia són de Pere Noguera, l'escenografia i vestuari són creació de Jaume Llabrés. Representa l'obra el grup «Anselm Turmeda».

Homilia en el funeral de Llorenç Moyà

CELEBRAT A LA PARRÒQUIA DE
SANTA CATERINA TOMÀS
DE LA CIUTAT DE MALLORCA,
DIA 10 DE NOVEMBRE DE 1981.

Germans i amics:

*La Resurrecció som i la Vida,
vares dir als qui ploraven el seu mort. (1)*

Vull començar amb les paraules del poeta cristià que avui recordam i encomanam al Déu, que és Amor, la font de l'estimació vertadera per a tots els qui som deixebles de Crist, tal com ell ens acaba de dir a l'Evangelí.

En Llorenç prosseguia així la seva confessió de fe:

*Sé que a tots els espera el mateix port,
que la fe fins i tot ens hi convida
perquè tu ens aclareixis el motiu
d'aquest traspàs que tant ens aclapara.
Crida-m'hi, doncs, amb tot el teu empriu
per a gaudir-te sempre cara a cara! (2)*

A la Litúrgia cristiana de difunts escoltam la Paraula del qui és Resurrecció i Vida nostra, proclamam que la mort ha estat engolida per la victòria del qui viu per sempre, pregam per aquells germans nostres que ja han arribat al port de la misericòrdia divina i, també ¿per què no dir-ho? tremolam davant la nostra pròpia mort, perquè

*...és la mort tanmateix l'ordre que cal
a l'home-déu que tot ho pren per broca
car quan veu debarcar la seva troca
—nova muller de Lot— es torna sal...
Sols aquesta insubornable fosca
ens porta l'únic, conegut repòs. (3)*

Però també en la Litúrgia exequial cristiana, a voltes és el mateix difunt qui ens parla. Tots el tenim present en el record, en l'enyorança, en la pietat, en les seves tasques, alegries i dissorts. Talment ocorre quan sentim les lamentacions de Job o Jeremies. Avui, en aquesta Eucaristia, podem sentir el càntic de la il·lusió i de l'esperança, de llavis del que amb afecte, des de les arrels de la nostra terra i de la vera estimació a la pàtria, recordam i ploram, i creim —tal com ell desitjà a un poeta amic seu— que *replega avui la joia eterna dins les garbes enceses dels estels...*

*Ara gaudiu l'excelsa poesia
—morta la carn i l'esperit despert—
i a dolls beveu l'amor que us endolcia
el llavi tremolós i mig obert. (4)*

Escrivia aquests versos en Llorenç en la mort d'un altre poeta cristià, en Miquel Ferrà.

En Llorenç *ha pres l'única drecera i nosaltres restam a mig camí* (5): a mig camí d'ansies i sofriments, però amb la resolució al cor de portar a bon fi tot allò que per la nostra terra, per la nostra llengua, ell sentí i estimà. Si ell sofrí la captivitat d'un poble i d'una terra, malmenada per l'odi, que desabdellava mil paranyis i travetes, nosaltres manteníem com ell ben viva l'esperança:

*...Un jorn tornarem de Babilònia
tot despejant del salze el corn sagrat. (6)*

Avui, aquí, en aquesta Eucaristia, que sempre és lloança i acció de gràcies, davant la imatge de la nostra Santa —símbol místic de la nostra pagesia i de la santedat evangèlica feta nostra— a qui en Llorenç dedicà els seus versos demanant-li *fe més forta que l'acer*, com a creient; com a cantor, *veu d'alosa*, i per a tothom: *Portau-nos l'amor i la pau eternes, Santa Pagesa*: (7) ara, i al voltant d'aquest altar, si que podem entonar el càntic en la llengua que ens és pròpia, a tots els mallorquins, pròpia del Poble de Déu que pelegrina a Mallorca. Com desitjava en Llorenç que aquesta llengua nostra, la del beat Ramon Llull, ressonàs en les nostres esglésies després de la Pentecosta ardent del Vaticà II! Deia a la seva, a la nostra llengua: *Avui el teu demble es magnifica tot dient: hostes, i germans i amor: a tu t'escauen muradals de pau!* (8) Que aquest sia el testament digníssim que ens deixà en Llorenç, que a tots ens agermani, que ens cridi a la fraternitat autèntica per defensar, això sí, les nostres raons *per mantenir el propi cau.* (9)

Tots coneixem prou la lluita dels homes del nostre poble que des de la incomprensió i el patiment ens han conservat pur, brillant i expressiu «el pus bell catalanesc del món», i han lluitat i sofert enmig dels dubtes i incerteses propis de tot ser humà i mortal. Des de la fibra més íntima de son cor, en Llorenç exclamava líricament:

*Si cerc, Senyor, per què així el món camina,
és, simplement, perquè jo us necessit. (10)*

I, com el necessitava! Els seus càntics d'amor ens en donen un testimoni inapreciable:

*Cal viure d'amor, per ell i en ell,
tant si reposes com si vius en lluita...
Això, Senyor, ho dus tu com dus la rosa,
car si no fossis font d'amor, oh Déu,
més que companya, tu ens faries nosa. (11)*

La resposta a aquest delit d'amor, l'hem trobada clara i nítida a la Paraula de Jesús i a la del deixeble estimat que hem proclamat en aquesta Eucaristia, sacrament de la Pasqua del Senyor.

La veu poètica d'en Llorenç glossà admirablement aquest pas de la mort a la vida per amor; cantà l'amor més fort que la mort com l'antic cantor amorós del Vell Testament, i per això acabà amb un *Al·leluia* esclatant el seu «Via Crucis»:

*Flor cruenta dels fènixs, Bon Jesús,
vine callant mentre a la joia en menes,
o, abans d'esser a les portes d'Emmaús,
l'esglai d'amor m'haurà glaçat les venes. (12)*

P'en Llorenç ha arribat la

*darrera nit, albada d'un nou dia,
que esdevindran amb el suprem dolor,
Arpa de carn, Tabor de l'harmonia. (13)*

Perquè ell visqué creient i esperant allò que cantà a la Mare de Déu d'agost:

*En vós la mort és mentida
i penyora de conhort...
Vós heu mort, però no heu mort,
perquè la mort vostra és vida. (14)*

Sí, ell sabia que *de les nocturnes cendres ix la flama matinal; que tots tenim un divendres i un diumenge triomfal.* (15)

Tenc por a la mort, com en tingué Jesús! (16) Confessà: *la mort voraç mai no respecta res* (17). No l'ha respectat a ell, però jo gosaria dir que en un detall sí que la mort l'ha respectat, a ell que va dir: *sense estralls va avançant la meua vida* (18). I dia 31 del mes passat la vida d'en Llorenç arribà a la seva fi, i jo me l'imagin tocant a les por-

tes de Monti-Sion, de la Muntanya celestial de Sion; i el nostre humil i sant porter, Alonso Rodríguez —que aquell dia feia festa i a qui en Llorenç dedicà els seus darrers «Goigs» (19)— va sentir el suau, pacífic, temorenc cop de puny del poeta menut i fort d'esperit. I el vell porter repetí una altra vegada: «Ja vénc, Senyor!» I el convidà, ben agraït pel seu darrer càntic terrenal, a la festa gojosa de Tots-Sants.

Vull acabar fent-me meus, i sense dubte molts dels aquí presents els fareu vostres, uns versos que duen per títol «Doxologia», paraula de lloança, que en Llorenç Moyà i Gilabert, que tots coronam amb el llorer immarcescible de poeta, adreçà un dia al seu Senyor, en mans de qui cercà, esperam que l'hagi trobat, l'únic, conegut repòs:

*Sé que així com un dia al món venim,
també ens cal que emprenguem la retornada,
emperò ¿on ens du aquesta ignorada
ruta de fosques?: ¿al no-res o al cim?
Esperam amb deler i llavors tot passa
i el que ens roman arriba a ser-nos massa
monòton. Sols l'amor no cansa i no
constreny, véngui sobtada o passa a passa.
Perquè eterna se'ns faci nostra amor,
Senyor, jo esper la resurrecció. (20)*

PERE LLABRÉS I MARTORELL

- (1) *Alexis, Basileu*, 15 («Presidi major», Col. Balanguera, Mallorca, 1977, ed. Moll, p. 72).
- (2) *Ibid.*, p. 73.
- (3) *L'únic, conegut repòs* («Presidi major», ed. cit., p. 55).
- (4) *En la mort del poeta Miquel Ferrà* («La Bona Terra», col. «Les Illes d'or», ed. Moll, 1949, p. 182-3).
- (5) *Ibid.*
- (6) *La pàtria* («Presidi major», p. 44).
- (7) *Goigs a la Santa Pagesa, Catalina Thomàs* (Col·lecció «La Sibila», n.º 13, juliol, 1977).
- (8) *La llengua* («Presidi major», p. 39).
- (9) *Ibid.*
- (10) *El perquè* («Presidi major», ed. cit., p. 52).
- (11) *L'Amor* («Presidi major», ed. cit., p. 51).
- (12) *Via Crucis*, Ciutat de Mallorca, 1961, p. 23.
- (13) *Ibid.*, p. 17.
- (14) *Flos Sanctorum*, Atlante, Ciutat de Mallorca, 1956, p. 49.
- (15) «*La Nit de dijous sant*», «La Bona Terra», ed. cit., p. 93.
- (16) «*La Por*» («Presidi major», ed. cit., p. 25).
- (17) *També* («Presidi major», ed. cit., p. 60).
- (18) *Autoretrat* («Presidi major», ed. cit., p. 27).
- (19) Col·lecció «La Sibila», n.º 41, juliol 1981.
- (20) *Doxologia* («Presidi major», ed. cit., p. 56).

ÍNDIX de LLUC 1981

AGUILÓ, Francesc	
«Les aventures d'En Pere Pistoles»: una experiència de teatre a les escoles	133
ALOMAR, Antoni I.	
Pobles sense autogovern i turisme: Mallorca	8
ALOMAR, Guillem	
Flora de Sa Dragonera	62
AMBROS I PAU, Antoni	
Diàlegs amb «Es Jaleo»	101
AMENGUAL I BATLE, Josep	
Església i nacions	40

ANGLADA, Miquel	
La festa no és una teoria	106
BAGUR FROILAN, Sebastià	
Els itineraris de la natura i la didàctica de la llengua: l'itinerari del parc de Bellver	126
BALTASAR, Basili	
On és Sa Dragonera?	70
BOSCH, Maria del Carme	
Llorenç Riber i els clàssics	156
BOVER, Jaume	
Sa Dragonera, el Pantaleu, els Malgrats i Na Noltana. Notes històriques	56
CARIA, Rafael	
Lo problema de les minories a Itàlia	22
CARRIÓ, Bartomeu	
La història i la seva interpretació: Mallorca	175
CAVALLER I TRIAY, Ramon	
Gastronomia santjoanera	107
CAVANILLES, Ramon	
Peculiaritat del nacionalisme asturià	16
CORBERA I POU, Jaume	
El Friül, una nació oblidada dins l'Estat italià	24
Bèlgica: respecte per a les diverses comunitats culturals	35
Bibliografia bàsica de les obres més assequibles sobre les nacionalitats prohibides de l'Europa occidental	37
Rectificacions i afegitons (correu)	50
DOBARRO PAZ, JOSÉ M.ª	
Galícia: l'alliberament nacional és en marxa	18
EDITORIALS	
Per una Europa dels pobles	2
Campanya contra les autonomies	51
Festes de Sant Joan a Ciutadella	82
Iniciació del procés autonòmic	114
Desencís i confusió	146
Massa boires en el panorama de la nostra autonomia	178
ESCANDELL I TUR, Neus	
El Friül, una nació oblidada dins l'Estat italià	24
FANER, Pau	
Preludi de Sant Joan	100
FANER I JUANEDA, Jaume	
Bibliografia santjoanenca	103
FERRÀ-PONÇ, Damià	
Cronologia de Llorenç Riber	147
FORCADA I SERRANO, J. Miquel	
Aproximació a la història de les revistes escolars a les Balears	129
FULLANA, Miquel	
Recordant Joan Ballester, patriota català	174
GARCIA NEGRO, M.ª Pilar	
Galícia: l'alliberament nacional és en marxa	18
GAYÀ, Miquel	
Llorenç Riber en la meva admiració i el meu record	163
JANER MANILA, Gabriel	
El llibre català per a infants des de la perspectiva illenca	124
Sense cap altra riquesa que els meus ulls tranquils	168
Presentació de «La princesa embriuada»	208
JAUREGUI, Gurutz	
La cruïlla basca	12
JIMENEZ CASTILLO, Joan	
El bilingüisme i els partits polítics	115
JURADO, Jesús R.	
Sa Dragonera avui... encara	68
KERMAN, Patrick	
La guerra dels xavals (Irlanda del Nord)	33
KOTLÁN, Sylvia	
Prehistòria de la catalanística a Hongria: Albi Körösi	170
KREMnitz, Georg	
Centre i perifèria: les minories a Europa Occidental	3

LLABRES I MARTORELL, Pere	
L'Església nostra i la santedat del seu fill major ..	206
Homilia en el funeral de Llorenç Moyà	210
LLOMPART, Josep M.^a	
Memòria de Llorenç Riber	162
LOPEZ I CASASNOVAS, Joan F.	
Sant Joan, carta d'identitat popular	92
Notes de literatura santjoanenca	96
Notes per a una valoració de la nostra festa ..	109
MAS I VIVES, Joan	
Sobre la poesia de Llorenç Riber	153
MASCARÓ, Ignasi	
La festa de Sant Joan. Comentaris sociològics ..	86
MASSOT I MUNTANER, Josep	
Llorenç Riber, home d'Església	159
MAYOL I SERRA, Joan	
La vida animal a Sa Dragonera	59
MELIÀ CAULES, Joan	
Au, joves, a viure la festa!	102
MIRALLES I MONTSERRAT, Joan	
Parlament en l'homenatge al P. Gabriel Miralles ..	140
MOLL, Aina	
La política lingüística de la Generalitat de Cata-	
lunya	122
Llengua i autonomia	201
MOLL I CASASNOVAS, Francesc de B.	
Josep Pla en el meu record	73
Josep M. ^a Casacuberta, premi d'honor de les	
Lletres Catalanes	80
MOLL I MARQUÉS, Francesc de B.	
La batalla de Sa Dragonera: intent d'una crono-	
logia dels fets	52
MOYÀ GILABERT DE LA PORTELLA, Llorenç	
Mn. Llorenç Riber en el record	165
MUNAR, Gaspar	
Parlament en l'homenatge al P. Gabriel Mi-	
ralles	142
MURILLO, Andreu	
Reminiscències de festes cavalleresques a Ciui-	
tadella	91
NÚÑEZ, Luís	
Euskadi després de l'Estatut «bascongat»	15
OBRA CULTURAL DE «LA CAIXA»	
2. ^a Campanya de Teatre	47
Conèixer, estimar, defensar la terra	78
«Esplai» per a una vellesa alegre i activa	105
Viatge en mosaic: espectacle integral per a es-	
colars	111
Oferint llengua i cultura als escolars	138
Activitats a l'«Esplai». Balears 1981	172
«La Caixa» a les Escoles: presentació d'activi-	
tats per al curs 1981-82	208
OLIVER, Antoni	
Quatre narracions	112
PACH, Romièg	
Les minories nacionals a França	26
PARETS I SERRA, Joan	
25 anys de presència missionera al Perú de les	
nostres Illes (1956-81)	75
PASTOR, Xavier	
Entorn marí de Sa Dragonera	66
PEIRÓ ARROYO, Antonio	
Aragó: la nació ocultada	10
PINILLA NAVARRO, Bizén	
Aragó: la nació ocultada	10
POL, Antoni	
Català a «La Salle»	144
PONS I PONS, Damià	
Els orígens ideològics i culturals de Llorenç	
Riber	149
PORTELLA, Pep	
Consells que em sol donar el meu mirall uns	
dies abans de Sant Joan	94
PUJOL I CASTELL, Joan	
El Pantaleu: un intent de destrucció del pai-	
satge	71
RAYÓ I FERRER, Miquel	
L'ensenyament: qüestió de voluntat política ...	205
RODRIGUEZ AGUILERA, Cesáreo	
La «Mallorquina» de Picasso	179
ROQUE, Joana M.^a	
El «Gran i General Consell», la nostra institu-	
ció d'autogovern	180
El projecte d'Estatut de 1931, una esperança	
perduda	182
ROSSELLÓ, Antoni	
Conversa amb Biel Oliver: «No» nacionalista a	
un Estatut de renúncies voluntàries	194
Punt de vista de «Comissions obreres»: Un Es-	
tatut insuficient i testimonial	196
ROSSELLÓ, Josep	
Tanmateix tendrem Estatut	185
Conversa amb Gregori Mir	190
Autonomia i cultura, o la ideologia de l'exili ...	203
ROSSELLÓ, Ramon	
Sa Dragonera, el Pantaleu, els Malgrats i Na	
Moltona. Notes històriques	56
RUIZ I PABLO, Angel	
Del cor de la terra. Festa de Sant Joan a Ciui-	
tadella	83
SECHI, Charles	
Lo problema de les minories a Itàlia	22
STRUBELL, Miquel	
Llengua i escola al País de Gal·les i Escòcia ...	29
TALTAVULL, Sebastià	
Recuperar Sant Joan	99
TAULER VALENS, Bartomeu	
Homenatge al P. Gabriel Miralles	140
VALCARCEL, Amèlia	
Peculiaritat del nacionalisme asturià	16
VERD, Sebastià	
Paritat o proporcionalitat, una batalla política ..	184
Jeroni Alberti: Un pacte social i econòmic per	
a després de l'Estatut	188
«Difícilment podem pensar en un model di-	
ferent per a les Illes». Conversa amb Miquel	
Alenyar	197
L'economia de les Illes es troba en un moment	
crític	199
VINYAMATA, Eduard	
Reflexions a l'entorn del nacionalisme als	
Països Catalans	6
VIDAL ALCOVER, Jaume	
Record personal i literari de Llorenç Riber ...	166
VIVES MADRIGAL, Miquel	
Aclariment sobre Sant Joan Pelós de Pollença	
(correu)	176
XERXA, Pere	
Nous Goigs de Sant Joan	95

TALLER GRÀFIC
RAMON

Balmes, 39 Tel. 25 44 32 Palma

**"la Caixa"
Cada dia
més
a prop.**

**Més de 600
oficines unides
per teleprocés
al vostre servei.**

CAIXA DE PENSIONS
"la Caixa"

OBRA CULTURAL BALEAR

**Sempre més i millor
per promoure
la nostra vertadera cultura**

¿ENCARA NO EN SOU SOCI?

C/. Impremta, 1

Tel. 22 32 99

Ciutat de Mallorca